

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

BAKALaura DARBS

RĪGA 2016

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA VADĪBAS EKONOMIKAS UN FAKULTĀTE

UZŅĒMUMA X FINANŠU ANALĪZE
FINANCIAL ANALYSIS OF COMPANY X

BAKALaura DARBS

Autors: Profesionālās bakalaura studiju programmas

Finanšu menedžmenta

Nepilna laika klātienēs students

Andris Jēkabsons

Stud. apl. Nr. aj12062

Darba vadītājs: Dr.ekon., asoc. profesore Inna Romānova

RĪGA 2016

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma ir „Uzņēmuma X finanšu analīze”. Lai uzņēmums spētu veiksmīgi pastāvēt un attīstīties, ļoti liela nozīme ir efektīvai uzņēmuma finanšu pārvaldībai, tādēļ autors nolēma izpētīt uzņēmuma finanšu rādītājus, analīzes veikšanai.

Bakalaura darba mērķis ir, pamatojoties uz uzņēmuma X finanšu rādītāju veikto analīzi, izvērtēt tā darbības finansiālos rezultātus salīdzinājumā ar konkurentiem un piedāvāt priekšlikumus uzņēmuma darbības uzlabošanai.

Darba gaitā autors analizēja pieejamo literatūru par finanšu analīzes būtību, veidiem un metodēm, kā arī par finanšu koeficientiem. Darba praktiskajā daļā tika veikta uzņēmuma finanšu analīze par 2013.-2015.gadu, aprēķinot likviditātes, rentabilitātes aktivitātes rādītājus, kā arī veicot horizontālo un vertikālo analīzi, datus salīdzinot ar divu konkurentu rādītājiem. Pamatojoties uz veikto analīzi, tika izstrādāti priekšlikumi uzņēmuma darbības uzlabošanai.

Diplomdarbā iekļautas, 17 tabulas, 13 formulas un 14 attēli.

Atslēgas vārdi: uzņēmums, finanšu rādītāji, peļņas vai zaudējuma aprēķins, bilance, analīze, koeficienti.

ANNOTATION

The theme of the diploma paper is "Financial analysis of the company X". Effective financial management plays an integral role in managing and operating any successful business. Subsequent to this, the author of this paper has studied and analyzed financial indicators of the company X. The aims of this study were to assess its financial performance and compare it to the competitors of the company. Additionally, the author of this study tried to diagnose issues and subsequently proposed solutions, which would generate tangible and profitable results.

The company's X financial analysis from 2013 to 2015 has been presented; the liquidity ratio and profitability ratio were measured and analyzed, as well as both financial analysis techniques - horizontal and vertical - were used in order to compare the financial data to the competitors.

The diploma paper includes 17 tables, 13 formula and 14 images.

Keywords: enterprise, financial ratios, profit and loss, financial balance, analysis, and coefficients.

SATURS

Ievads	5
1. Finanšu analīze	7
1.1. Finanšu analīzes nepieciešamība	7
1.2. Finanšu analīzes veidi	9
1.3. Finanšu analīzes metodes	9
1.3.1. Horizontālā analīze	9
1.3.2. Vertikālā analīze	10
1.4. Koeficientu analīze	11
1.4.1. Kapitāla struktūras rādītāji	11
1.4.2. Aktīvu aprites rādītāji	14
1.4.3. Rentabilitātes rādītāji	16
1.4.4. Likviditātes rādītāji	19
2. Uzņēmuma X raksturojums un finansiālā stāvokļa analīze	23
2.1. Uzņēmuma darbības raksturojums	23
2.2. Konkurenti	24
2.3. Nozares raksturojums	26
2.4. Uzņēmuma X finanšu analīze	27
2.4.1. Uzņēmuma X gada pārskatu horizontālā finanšu analīze	27
2.4.2. Uzņēmuma X gada pārskatu vertikālā finanšu analīze	33
2.4.3. Uzņēmuma X kapitāla struktūras rādītāji	35
2.4.4. Uzņēmuma X aktīvu aprites rādītāji	36
2.4.5. Uzņēmuma X rentabilitātes rādītāji	39
2.4.6. Uzņēmuma likviditātes rādītāji	40
3. Uzņēmuma X finanšu rādītāju salīdzinājums ar konkurentiem	44
3.1. Peļņas vai zaudējuma aprēķina vertikālās analīzes salīdzinājums	44
3.2. Kapitāla struktūras rādītāju salīdzinājums	45
Secinājumi	58
Priekšlikumi	61
Izmantotā literatūra	62
Pielikumi	64

IEVADS

Jebkura biznesa pamatā ir ideja, ko uzņēmuma dibinātāji vēlas realizēt. Uzsākot uzņēmējdarbību ir ļoti svarīgi veikt plānošanas darbus, lai sapratu, kā nepieciešams strādāt, lai uzņēmums gūtu peļņu, kas arī ir viens no galvenajiem uzņēmējdarbības mērķiem. Laika gaitā uzņēmumam ir nepieciešams arī veikt analīzi, lai noskaidrotu, kā iespējams uzlabot tā darbību, lai uzņēmums spētu veiksmīgi attīstīties un realizēt noteiktos mērķus.

Viena no būtiskākajām uzņēmumu darbības novērtējumiem ir uzņēmumu finanšu analīze, kura ļauj noteikt uzņēmuma finansiālo situāciju pēc dažādiem rādītājiem. Veicot uzņēmuma finanšu analīzi, tas ļauj noteikt uzņēmumu peļņas ietekmējošus faktorus, kā arī resursu izmantošanas efektivitāti un ļauj identificēt iespējamās vājās vietas uzņēmuma darbībā kurām nepieciešams pievērst uzmanību, lai uzņēmums spētu veiksmīgi turpināt savu darbību. Pamatojoties uz veiktiem finanšu analīzes rezultātiem, uzņēmuma vadība var pieņemt lēmumus, kas nodrošina tā efektīvāku saimniekošanu.

Šī darba autors analizēs uzņēmuma finanšu rādītājus, kuri ir nozīmīgi, veiksmīgas ekonomiskās darbības noteikšanai. Lai uzņēmums spētu izdzīvot un veiksmīgi attīstīties mūsdienu sīvās konkurences apstākļos, tam nemitīgi ir jādomā, kā uzlabot savu darbību un piedāvāt saviem klientiem produktus un pakalpojumus, kuri ir izdevīgāki salīdzinājumā ar konkurentiem. Uzņēmuma finansiālās darbības rezultāts ir viens no galvenajiem iemesliem uzņēmuma konkurētspējai un līdz ar to finanšu analīzes veikšana, ir aktuāla, ja uzņēmums vēlas uzlabot savu darbību, vai arī novērtēt savu konkurētspēju attiecībā pret citiem nozares dalībniekiem. Šos rādītājus nereti izmanto arī uzņēmuma sadarbības partneri un citas ieinteresētās personas, kuras vēlas noskaidrot, cik stabils ir uzņēmums. Finanšu rādītāju analīzes datus var izmantot arī uzņēmuma investori un aizdevēji, kas vēlas būt droši, ka to aizdoto naudu uzņēmums spēs atdot, kā arī efektīvi izmantot.

Bakalaura darba mērķis ir, pamatojoties uz uzņēmuma X finanšu rādītāju veikto analīzi, izvērtēt tā darbības finansiālos rezultātus salīdzinājumā ar konkurentiem un piedāvāt priekšlikumus uzņēmuma darbības uzlabošanai.

Darba uzdevumi ir:

- Izpētīt literatūru par finanšu analīzi;
- Uzņēmuma X konkurentu un nozares raksturojuma veikšana;
- Uzņēmuma X finanšu datu analīzes veikšana;
- Uzņēmuma X finanšu rādītāju salīdzināšana ar diviem tā konkurentiem;
- Sniegt priekšlikumus uzņēmuma darbības uzlabošanai.

Uzņēmuma X analīzē tiks apskatīti bilances un peļņas vai zaudējuma aprēķini par periodu sākot no 2012. līdz 2015.gadam.

Atbilstoši noteiktajiem uzdevumiem, darbs saturēs trīs nodaļas, pirmajā no tām izanalizējot pieejamo literatūru par uzņēmuma finansiālā stāvokļa noteikšanai nepieciešamo rādītāju lietošanu. Otrajā nodaļā tiks aprakstīta uzņēmuma vispārējā darbība, raksturoti konkurenti, kā arī nozare, kurā darbojas analizējamais uzņēmums. Darba trešajā daļā tiks veikta finanšu analīzes rezultātā iegūto datu salīdzināšana ar konkurentu datiem un tiks sniegti priekšlikumi uzņēmuma darbības uzlabošanai.

Darba gaitā tiks izmantota:

Monogrāfiskā metode, apkopojot pieejamo literatūru par finanšu analīzes būtību, pielietotām metodēm un koeficientu aprēķināšanu.

Statistiskā metode, lai veiktu nepieciešamo rādītāju un koeficientu aprēķināšanu.

Salīdzinošā metode, veicot aprēķināti datu salīdzināšanu ar citu uzņēmumu datiem.

Grafiskā metode, lai attēlotu iegūtos datu pārskatāmā formā.

Darba izstrādei autors izmatos speciālo literatūru, kas saistīta ar finanšu analīzes veikšanu, kā arī interneta resursos pieejamo informāciju un informāciju no Lursoft datubāzes finanšu pārskatu iegūšanai.

1. FINANŠU ANALĪZE

1.1. Finanšu analīzes nepieciešamība

Viens no visbūtiskākajiem uzņēmējdarbības faktoriem ir uzņēmējdarbības finanses. Jebkura uzņēmuma darbība sākas ar finanšu ieguldījumu, tā darbības nodrošināšanai. Lai uzņēmums spētu veiksmīgi darboties, ir nepieciešama nepārtraukta finanšu pārvaldība un analīze.

Firmas ekonomiskais un finansiālais stāvoklis ir viens no svarīgākajiem firmas uzticamības kritērijiem. To raksturo līdzekļu (aktīvu) izvietošana un izmantošana, kā arī to veidošanas avoti (pašu kapitāls un aizņemtais kapitāls) tāpēc vadītājam jāprot reāli novērtēt savas firmas, kā arī partneru un konkurentu finansiālo un ekonomisko stāvokli.¹

Galvenais finanšu analīzes mērķis ir iegūt pēc iespējas lielāku galveno parametru skaitu, pēc kuriem būtu iespējama pilnīgāka uzņēmuma finansiālā stāvokļa, peļņas vai zaudējuma, aktīvu un pasīvu struktūras izmaiņu novērtēšana.²

Finanšu analīzes veikšanai ir ļoti būtiska loma tam, lai uzņēmuma vadība un tā īpašnieki spētu pieņemt lēmumus par uzņēmuma turpmāko darbību, kāda projekta īstenošanu vai ieguldīšanas iespējām. Arī potenciālie investori var izmantot uzņēmuma finanšu analīzes informāciju, lai izvērtētu iespējamo ieguldījuma lietderību un prognozējamo atdevi.

Visu finanšu lēmumus var attiecināt uz:

- finansēšanas avotu izvēli;
- kapitāla investēšanas virzieniem;
- dividenžu politiku.³

Uzņēmuma rezultāti un konkurētspēja ir atkarīga no tā vadības un īpašnieku pieņemtajiem lēmumiem un finanšu analīze ir līdzeklis kas var atklāt iespējamus trūkumus un citas problēmas, kurām būtu nepieciešams pievērst uzmanību turpmākai uzņēmuma veiksmīgai pastāvēšanai.

Runājot par analīzes struktūru, jānorāda, ka to var nosacīti iedalīt šādos blokos, pēc kuriem tiek sniegts uzņēmuma finansiālā un ekonomiskā stāvokļa novērtējums:

- bilances sastāvs un struktūra;
- finansiālā stabilitāte;
- likviditāte un maksātspēja;
- rentabilitāte

¹ Januška M Finanšu un grāmatvedības kontrole firmā, Merkūrijs Lat Rīga 2002. 114 lpp

² Rurāne M. Finanšu pārvaldība Latvijas izglītības fonds . Rīga. 2007. 191 lpp

³ Turpat. 189 lpp

- darbības aktivitāte⁴

Lai spētu veikt uzņēmuma finanšu analīzi ir nepieciešama informācija par darbības iepriekšējiem periodiem, tādēļ analīzes veikšanai visbiežāk tiek izmantoti dati no uzņēmuma iepriekšējo gadu bilances, naudas plūsmas un peļņas vai zaudējuma aprēķina, ko saskaņā ar „Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumu” tam ir pienākums sagatavot par katru pārskata gadu likuma "Par grāmatvedību" izpratnē.

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā ir norādīts, ka sabiedrības iedala šādās kategorijās:

- mikrosabiedrība;
- maza sabiedrība;
- vidēja sabiedrība;
- liela sabiedrība.

Sabiedrības tiek klasificēta kā mikrosabiedrība ja bilances datumā tā nepārsniedz vismaz divus no trim norādītajiem kritērijiem:

- bilances kopsumma — 350 000 euro;
- neto apgrozījums — 700 000 euro;
- vidējais darbinieku skaits pārskata gadā — 10.

Par mazu sabiedrību tiek klasificēta sabiedrība, kura bilances datumā nepārsniedz vismaz divus no trim norādītajiem kritērijiem:

- bilances kopsumma — 4 000 000 euro;
- neto apgrozījums — 8 000 000 euro;
- vidējais darbinieku skaits pārskata gadā — 50.

Par vidēju sabiedrību tiek uzskatīta tāda sabiedrība, kura nav maza sabiedrība un kura bilances datumā nepārsniedz vismaz divus no trim norādītajiem kritērijiem:

- bilances kopsumma — 20 000 000 euro;
- neto apgrozījums — 40 000 000 euro;
- vidējais darbinieku skaits pārskata gadā — 250.

Savukārt liela sabiedrība ir tāda sabiedrība, kura bilances datumā pārsniedz vismaz divus no trim kritērijiem, kuri attiecas uz vidēju sabiedrību.

Saskaņā ar iepriekš minētajiem kritērijiem un analizējamā uzņēmuma iesniegtajiem gada pārskatu datiem, uzņēmums tiek klasificēts, kā mikrosabiedrība, līdz ar to uzņēmums var iesniegt tikai bilanci un peļņas vai zaudējuma aprēķinu.

⁴ Januška M Finanšu un grāmatvedības kontrole firmā, Merkūrijs Lat Rīga 2002. 115 lpp

1.2. Finanšu analīzes veidi

Uzņēmumu finanšu analīzi var iedalīt ārējā un iekšējā analīzē. Par pamatu ārējai finanšu analīzei var izmantot tikai publiski pieejamos finanšu datus par uzņēmumu un to analīzes veikšanai būtu ieinteresēti konkurenti, piegādātāji, iespējamie investori un attiecīgās valsts iestādes.

Ārējās analīzes uzdevums ir novērtēt šādus rādītājus:

- uzņēmuma līdzekļu stāvoklis pārskata periodā;
- uzņēmuma finansiālā stabilitāte un maksātspēja pārskata datumā;
- kapitāla izmantošanas intensitāte un uzņēmuma darbības rentabilitāte pārskata periodā;
- uzņēmuma finansiālā stāvokļa izmaiņas pārskata periodā un tā dinamika pēdējos gados;
- peļņas sadale un citu kapitāla avotu piesaistīšana;
- uzņēmuma savstarpējās attiecības ar akcionāriem.⁵

Iekšējai analīzei ir daudz plašākā un tās veikšanai var tikt izmantoti dati, kas ir pieejami uzņēmuma vadības grāmatvedībā. Šīs analīzes veikšanai ir ieinteresēta uzņēmuma vadība un īpašnieki, lai spētu detalizēti izvērtēt uzņēmuma darbību.

Uzņēmuma iekšējā analīze tiek veikta pēc šādiem rādītājiem:

- peļņas iegūšana no produkcijas pārdošanas;
- visas uzņēmumā ražotās un pārdotās produkcijas pašizmaksa;
- atsevišķu produkcijas veidu pašizmaksa;
- cenu un izmaksu novirzes no plānotajām un to iemesli;
- amatpersonu atbildības raksturs par budžeta ievērošanu attiecībā pret izdevumiem.⁶

1.3. Finanšu analīzes metodes

1.3.1. Horizontālā analīze

Horizontālā analīze ir uzņēmuma finanšu pārskatu rādītāju relatīvās vai absolūtās izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vai bāzes gadu. Analīzes veikšanai var tikt izmantoti bilances, peļņas vai zaudējuma un naudas plūsmas pārskati par iepriekšējiem

⁵ Rurāne M. Uzņēmuma finanšu vadība Turības mācību centrs . Rīga. 1997. 181 lpp

⁶ Turpat 182 lpp

uzņēmuma darbības gadiem. Horizontālā finanšu analīze ir vienkāršākā metode kā novērtēt uzņēmumu stabilitāti.

Horizontālā (laika) analīze – tā ir katras pozīcijas salīdzināšana ar iepriekšējo periodu, kas ļauj noskaidrot bilances posteņu, vai to grupu mainīšanās tendences un uz tā pamata aprēķināt izaugsmes tempus.⁷

Finanšu pārskatu rādītāju absolūtie lielumi un to izmaiņu izvērtēšana ļauj atklāt tikai uzņēmuma negatīvās darbības tendences un trūkumus, bet nav iespējams novērtēt uzņēmuma maksātspējas līmeni⁸

Horizontālās analīzes laikā iegūtie rezultāti parāda kādas pārmaiņas uzņēmumā ir notikušas laika gaitā, kā arī pārskata gada datus ir iespējams salīdzināt ar iepriekš plānoto budžetu un analizēt tā nobīdes rezultātus. Analīzi parasti veic par 2-3 gadu periodu, tomēr to ir iespējams darīt arī lielākam laika periodam.

Horizontālā analīze balstās uz 3 bilances zelta likumiem:

1. Ilgtermiņa ieguldījumi jāsedz ar pašu kapitālu;
2. Ilgtermiņa ieguldījumi jāfinansē ar pašu kapitālu un ilgtermiņa saistībām;
3. Apgrozāmie līdzekļi ir jāsedz ar īstermiņa saistībām.

„Balances zelta likumu” prasības nav obligātas, tās atspoguļo ideālu stāvokli, ieteikumus, kā vajadzētu veidot aktīvu finansējumus.⁹

Veicot horizontālo analīzi, ir lietderīgi veikt analīzi attiecībā uz visiem finanšu pārskatiem, tajā pašā laika periodā, lai pilnīgāk būtu redzama uzņēmuma darbības rezultātu ietekme finanšu stāvokli aplūkojamā periodā.¹⁰

1.3.2. Vertikālā analīze

Vertikālās analīzes mērķis ir noteikt atsevišķu pārskatu posteņu īpatsvaru kopējos rādītājus, kuri pieņemti par 100 procentiem (piemēram, aktīva posteņu īpatsvars bilances kopsummā).¹¹

Veicot vertikālo analīzi var noteikt kā aktīva un pasīva atsevišķu posteņu īpatsvars ir mainījies pēdējo gadu laikā, kā arī atklāt to iemeslus. Visbiežāk vertikālo analīzi izmanto kādā noteiktā laika periodā, lai salīdzinātu kādu pārskata posteņu īpatsvaru izmaiņas, piemēram, ja analizējot peļņas vai zaudējuma aprēķinu, novēro, ka pārdotās produkcijas ražošanas izmaksu

⁷ Januška M Finanšu un grāmatvedības kontrole firmā, Merkūrijs Lat Rīga 2002. 115 lpp

⁸ Šneidere R. Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai, Rīga 2007, 93.lpp

⁹ Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J. Finanšu pārskatu analīze, Rīga: Latvijas Universitāte, 16.-17.lpp.

¹⁰ Bragg S.M., Financial analysis A Business Decision Guide Second Edition, Lightning Source UK Ltd, Milton Keynes 2014. 51lpp

¹¹ Rurāne M. Uzņēmuma finanšu vadība Turības mācību centrs . Rīga. 1997. 183 lpp

īpatsvars attiecībā pret neto apgrozījumu pieaug no gada uz gadu, tas var būt par signālu produktu vai cenu celšanas nepieciešamībai. Vertikālo analīzi bieži vien izmanto peļņas vai zaudējuma aprēķina analīzē, lai novērtētu kāds ir dažādu izdevumu posteņu īpatsvars, neto apgrozījuma.

Galvenā priekšrocība vertikālās analīzes izmantošanai ir tas, ka var tik salīdzināti dažāda lieluma finanšu pārskati, piemēram, uzņēmumu, kuru bilances vērtības ir atšķirīgas, absolūtās summas nenodrošinās objektīvu secinājumu izdarīšanu, bet veicot šo uzņēmumu bilances vertikālo analīzi, varēs iegūt rezultātus par to darbības finansiālo stāvokli kurus būs iespējams salīdzināt.

Horizontālā un vertikālā analīze viena otru papildina un izmantojot šīs metodes pārskatu analizēšanai, tās rezultāti var dot atbildes uz uzņēmuma finansiālās darbības izmaiņu iemesliem.

Pēc autora domām horizontālās un vertikālās analīzes veikšana ir vienkāršākā uzņēmuma darbības rezultātu novērtēšanas metode ko var veikt vai ikkatrs uzņēmuma vadītājs, pat bez padziļinātām zināšanām finanšu analīzē. Lai arī šīs analīzes veikšana nedos pilnīgu priekšstatu par uzņēmuma efektivitāti, tomēr tā spēs sniegt priekšstatu kādas ir uzņēmuma attīstības tendences un kādi trūkumi novērojami tā darbībā.

1.4. Koeficientu analīze

1.4.1. Kapitāla struktūras rādītāji

Koeficientu analīzi var izmantot, lai palīdzētu interpretēt darbības tendences gadu gaitā, salīdzinot tos ar nozares vidējiem rādītājiem, vai ar individuālo konkurentu sniegumu.¹²

Finanšu analīzes metodes būtība ir attiecīgā rādītāja aprēķināšanā un salīdzināšanā ar kādu bāzes rādītāju, kā piemēram:

- nozares vidējiem rādītājiem;
- uzņēmuma iepriekšējo gadu rādītājiem;
- ieteicamajām robežām;
- konkurentu rādītājiem;
- kādiem citiem analizējamā aprēķina rādītājiem.

Šāda veida salīdzināšana nodrošina analizējamā uzņēmuma vājo vietu konstatēšanu, kā rezultātā, tas var pieņemt lēmumus veiktu nepieciešamās darbības trūkumu novēršanai, vai arī, nepieciešamības gadījumā, padziļinātas analīzes veikšanai.

¹² Collier M. P. Accounting for managers, John Wiley & sons, LTD 2007. 87.lpp

Bieži vien finanšu rādītājus nepieciešams izpētīt pa sastāvdaļām, lai tos varētu interpretēt precīzāk. Pirms analīzes kopsavilkuma jānovērtē arī koeficienta veidojošie pamatelementi. Finanšu koeficientus ieteicams skatīt kā kompleksu sistēmu, kas atspoguļo svarīgākos uzņēmuma darbības aspektus. Nebūs liela nozīme viena atsevišķa koeficienta aprēķināšanai un perfektai interpretācijai, ņemot vērā to saistīto faktoru ietekmi.¹³

Kapitāla struktūras rādītāji raksturo kreditoru un investoru interešu aizsargāšanas pakāpi un uzņēmuma līdzekļu avotu struktūru. Novērtējot uzņēmuma finansiālo stabilitāti, potenciālie investori un kreditori vēlas noskaidrot, cik lielā mērā analizējamais uzņēmums ir atkarīgs no aizņemtā kapitāla, vai arī, cik lielā mērā tas var paļauties uz paša kapitāla pietiekamību.¹⁴

Uzņēmumi savas darbības attīstībai izmanto savus un piesaistītos līdzekļus, tāpēc ir nepieciešams vērtēt finansiālās neatkarības pakāpi. Pašu finanšu līdzekļu avotu rezerve ir uzņēmuma finansiālās stabilitātes rādītājs pie nosacījuma, ja pašu līdzekļi pārsniedz aizņemtus.¹⁵

Kapitāla struktūras rādītāji var būt:

- Pašu kapitāla īpatsvars;
- Aizņemtā kapitāla īpatsvars;
- Attiecība starp pašu un aizņemto kapitālu, „Finanšu svira”.

Pašu kapitāla īpatsvaru aprēķina pēc formulas:

$$K_1 = \frac{\text{pašu kapitāls}}{\text{aktīvu kopsumma}} [1.1]^{16}$$

Šis koeficients parāda kādu daļu no uzņēmuma aktīviem satur paša kapitāla. Ja šis koeficients ir pietiekami augsts, tas liecina par uzņēmuma finansiālo neatkarību, tomēr tāpat kā ar visiem pārējiem koeficientiem, tie katrai nozarei var būt ļoti atšķirīgi.

Koeficienta vēlamās robežas: $0,5 > K_1 < 1$. Pārsniegums par 0,5 norāda uz finanšu neatkarības pastiprināšanu no ārējiem līdzekļiem.¹⁷

Kopumā augstāka pašu kapitāla attiecība parasti ir labvēlīga uzņēmumiem, jo potenciāliem kreditoriem liecina, ka uzņēmums ir ilgtspējīgs un ir mazāk riskanti izsniegt tam

¹³ Zelgalve E. Finanšu analīzes loma aizņēmēja kredīspējas novērtēšanā: LU-Rīga, 2002. 45 lpp.;

¹⁴ Rurāne M. Finanšu pārvaldība Latvijas izglītības fonds . Rīga. 2007. 227 lpp

¹⁵ Kālis I. Finanšu menedžments. Latvijas Universitāte. 2004. 153. lpp

¹⁶ Saksonova S. Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts, 2006. 105. lpp

¹⁷ Turpat 105. lpp

aizdevumus. Uzņēmumiem ar augstāku pašu kapitāla rādītāju ir mazākas finansēšanas un parādu apkalpošanas izmaksas nekā uzņēmumiem ar zemāku koeficientu.

Aizņemtā kapitāla īpatsvaru aprēķina pēc formulas:

$$K_2 = \frac{\textit{saistību kopsumma}}{\textit{aktīvu kopsumma}}, \text{vai arī } K_2 = 1 - K_1 \text{ [1.2]}^{18}$$

Aizņemtā kapitāla īpatsvars parāda uzņēmuma kopējo saistību apjomu no tā kopējiem aktīviem. Šis rādītājs parāda kāda ir uzņēmuma atkarība no aizņemtā kapitāla.

Šis koeficients palīdz investoriem un kreditoriem noteikt uzņēmuma kopējo parādu slogu, kā arī uzņēmuma spēju nomaksāt parādus, nenoteiktas ekonomiskās attīstības laikā. Uzņēmumi ar augstāku aizņemtā kapitāla īpatsvaru tiek uzskatīti riskantākiem līdzekļu ieguldīšana. Parāda attiecība ir ļoti svarīgs maksāspējas rādītājs, jo kreditoriem vienmēr ir bažas par to ka aizdevums var netikt atmaksāts. Uzņēmumam aizņemoties vairāk naudas, to saistību īpatsvars palielināsies un kreditori var nebūt ar mieru vairs aizdot naudu. Uzņēmumiem ar augstāku saistību īpatsvaru būtu jāmeklē iespējas pēc pašu kapitāla palielināšanas, lai spētu attīstīt savu darbību.

Jo šis rādītājs ir zemāks, jo labprātāk kreditori izsniegs kredītu. Normālā līmenī šis rādītājs ir ap 0,4-0,8.¹⁹

Attiecību starp pašu un aizņemto kapitālu jeb „Finanšu sviru” aprēķina pēc formulas:

$$K_3 = \frac{\textit{saistību kopsumma}}{\textit{pašu kapitāls}} \text{ [1.3]}^{20}$$

Finanšu svira norāda uz to, cik daudz aizņemtais kapitāls ir uz vienu paša kapitāla naudas vienību. Zemāka saistību attiecība pret pašu kapitālu parasti nozīmē finansiālo stabilitāti uzņēmuma. Uzņēmumi ar augstāku parāda attiecība pret pašu kapitālu, tiek uzskatīti par riskantākiem kreditoriem un investoriem nekā uzņēmumi ar mazāku koeficientu. Atšķirībā no pašu kapitāla finansējuma, saistību finansējums ir jāatmaksā aizdevējam un tas rada parāda apkalpošanas izmaksas vai regulārus procentu maksājumus. Uzņēmumi piesaistot lielu

¹⁸ Saksonova S. Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts, 2006. 105. lpp

¹⁹ Turpat 105. lpp

²⁰ Turpat 105. lpp

aizņemtā kapitāla finansējumu, iespējams, visbiežāk var saskarties ar parāda atmaksas grūtībām.

Rādītāju pieļaujamais lielums ir no 0,5 līdz 1. Kritiskā robeža ir 1. Ja K_3 ir augstāks par 1, tad uzņēmuma finansiālā stabilitāte ir apšaubāma.²¹

Apkopojot pieejamo informāciju par kapitāla struktūras rādītājiem literatūras avotos, autors secina, ka šo rādītāju analīze ir svarīgs faktors uzņēmuma iespējamo investoru un kreditoru lēmumu pieņemšanai par finansiālo iesaisti šī uzņēmuma kapitālā. Jo vairāk šie rādītāji atbilst ieteiktajām robežām, jo lielāka ir uzņēmuma iespējas piesaistīt nepieciešamos finanšu līdzekļus.

1.4.2. Aktīvu aprites rādītāji

Uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji raksturo uzņēmuma līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Šiem rādītājiem ir liela nozīme, jo līdzekļu aprites ātrums ir ātrums, kādā līdzekļi tiek pārvērsti naudas formā, kas tieši ietekmē uzņēmuma maksātspēju.

Ja uzņēmums atsevišķos ražošanas krājumos ir ieguldījis vairāk līdzekļu, nekā tas ir nepieciešams, to vienlaikus var trūkt citur, kā arī var nepietikt citu mērķu finansēšanai.²²

Ir šādi aktīvu aprites rādītāji:

- Kopējo aktīvu aprites koeficients;
- Krājumu aprites koeficients;
- Debitoru aprites koeficients;
- Kreditoru aprites koeficients.

Aktīvu aprites rādītāji ir saistīti ar rentabilitātes rādītājiem, jo visbiežāk, kad uzņēmums efektīvi saimnieko ar saviem resursiem, tie parasti ir rentabli.

Kopējo aktīvu aprites koeficientu aprēķina pēc formulas:

$$K_4 = \frac{\text{neto apgrozījums}}{\text{visi aktīvi}} [1.4]^{23}$$

Šis rādītājs parāda, cik efektīvi uzņēmums var izmantot savus aktīvus, neto apgrozījuma veidošanai, piemēram, ja šis koeficients ir 0,5, tas nozīmē, ka katrs ieguldītais euro veido 50 centus neto apgrozījumā. Tas dod investoriem un kreditoriem priekšstatu par to, kā uzņēmums

²¹ Kālis I. Finanšu menedžments. Latvijas Universitāte. 2004. 154. lpp

²² Saksonova S. Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes, Merkūrijs Lat 2006. 50. lpp

²³ Saksonova S. Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts, 2006. 113. lpp

pārvalda un izmanto savus aktīvus, produktu ražošanai vai pārdošanai. Augstāks koeficients nozīmē, ka uzņēmums efektīvi izmanto savus aktīvus, zemāks koeficients var liecināt par neefektīvu aktīvu izmantošanu. Gluži tāpat kā lielākā daļa rādītāju, arī aktīvu aprites koeficienta lielums ir atkarīgs no nozares, tomēr tiek uzskatīts, ka tam nevajadzētu būt mazākam par 3.

Krājumu aprites koeficientu aprēķina pēc formulas:

$$K_5 = \frac{\text{realizētās produkcijas ražošanas izmaksas}}{\text{krājumu vidējais atlikums}} [1.5]^{24}$$

Krājumu aprites koeficients rāda, cik reizes gadā ir apritējuši ražošanas krājumos ieguldītie līdzekļi (kapitāls).²⁵

Ja uzņēmumam ir pārāk lieli krājumu atlikumi tas var radīt uzglabāšanas izmaksas un citas saimnieciskās darbības izmaksas. Šis rādītājs arī var raksturot cik likvīdi ir uzņēmuma krājumi un cik viegli uzņēmums tos var pārvērst naudā. Mazumtirdzniecības uzņēmumu bilanci krājumi ir viens no lielākajiem aktīviem. Šī koeficienta aprēķināšanā kreditori ir īpaši ieinteresēti, jo krājumi bieži kalpo par nodrošinājumu aizdevumiem tādēļ tiem ir svarīgi zināt, cik viegli krājumus ir pārdot.

Zems šī koeficienta rādītājs raksturo, ka krājumos ir ieguldīts daudz līdzekļu un iesaldēts kapitāls, kas nenes peļņu. Ja turpretī šis rādītājs ir pārāk augsts, preču krājumi ir pārāk mazi, kas var radīt sarežģījumus produkcijas ražošanā vai preču apgrozījuma samazināšanos tirdzniecības uzņēmumā.²⁶

Šo rādītāju arī var izteikt dienās, ja 365 vai 360 gada dienas izdala ar iegūto koeficientu, iegūst dienu skaitu, kas nepieciešams krājumu pārdošanai vai atjaunošanai.

Debitoru parādu aprites koeficientu aprēķina pēc formulas:

$$K_6 = \frac{\text{neto apgrozījums}}{\text{vidējā debitoru parādu summa}} [1.6]^{27}$$

Lai iegūtu debitoru parādu dienās, nepieciešams 360 dienas izdalīt ar iegūto koeficientu. Šis rādītājs raksturo cik ilgs laiks paiet no preces nosūtīšanas brīža debitoram, līdz naudas iekasēšanai. Jo augstāks koeficients, jo ātrāk debitori atgriež naudu uzņēmumam, līdz ar to

²⁴ Saksonova S. Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts, 2006. 113. lpp

²⁵ Rurāne M. Finanšu pārvaldība Latvijas izglītības fonds . Rīga. 2007. 236 lpp

²⁶ Turpat 236. un 237 lpp

²⁷ Saksonova S. Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes, Merkūrijs Lat 2006. 52 lpp

uzņēmumam ir iespēja izmantot šo naudu, lai samaksātu rēķinus vai dzēstu citas saistības. Augsts koeficients arī var liecināt par stingru debitoru parādu politiku, kas var būt par iemeslu zemākam apgrozījumam, jo klienti var dot priekšroku piegādātājiem, kas piedāvā labvēlīgākus apmaksas noteikumus.

Šo rādītāju var salīdzināt ar kreditoru parādu aprites rādītāju un par optimālu situāciju priekš uzņēmuma tiek uzskatīts ja debitoru parādu aprites laiks ir īsāks par kreditoru parādu aprites laiku. Ja debitoru parāda aprites laiks ir būtiski lielāks par kreditoru parāda aprites laiku, tas uzņēmumam var radīt naudas līdzekļu deficītu, ja vien tam nav pietiekams daudzums brīvo līdzekļu.

Kreditoru parādu aprites koeficientu aprēķina pēc formulas:

$$K_7 = \frac{\text{realizētās produkcijas ražošanas izmaksas}}{\text{vidējā kreditoru parādu summa}} [1.7]^{28}$$

Koeficients rāda, cik aprites uzņēmumam būs nepieciešams, lai samaksātu savus rēķinus.²⁹

Ar šī koeficienta palīdzību kreditori var spriest par uzņēmuma spēju norēķināties ar saviem kreditoriem, tādējādi izmantojot to lēmuma pieņemšanā par preču un pakalpojumu piegādes apmaksas noteikumiem. Augsts rādītājs piegādātājiem un kreditoriem norāda, ka uzņēmums maksā savus rēķinus bieži un regulāri. Augsts kreditoru parāda aprites koeficienta var tikt izmantots, lai apspriestu izdevīgākus kredīta noteikumus nākotnē.

1.4.3. Rentabilitātes rādītāji

Rentabilitāte ir spēja uzņēmumam efektīvi izmantot savus resursus, lai radītu ieņēmumus, kas pārsniedz izdevumus, jeb spēja radīt peļņu no savas darbības. Rentabilitāte ir viens no finanšu pārskatus analīzes pamatelementiem, to var izmantot investori, kreditori, uzņēmuma vadītāji un īpašnieki, lai analizētu, cik veiksmīgi uzņēmums ir darbojies un tā ļauj objektīvi novērtēt uzņēmuma ienesīguma līmeni un efektivitāti. Rentabilitātes rādītāji parāda peļņas un patērēto resursu attiecību un tā var precīzāk raksturot uzņēmuma darbību nekā peļņa.

Uzņēmuma darbības pamatmērķis ir peļņas gūšanas nolūks un tādēļ pēc autora domām rentabilitātes rādītāji ir kā uzņēmuma vadības darbības novērtējums uzņēmuma īpašniekiem.

²⁸ Rurāne M. Finanšu pārvaldība Latvijas izglītības fonds . Rīga. 2007. 239 lpp

²⁹ Turpat 239. lpp

Lai gan pastāv vairāki rentabilitātes veidi, šajā darbā autors apskatīs:

- Realizācijas rentabilitāti ROS (Return on sales);
- Aktīvu rentabilitāti ROA (Return on assets);
- Pašu kapitāla rentabilitāti ROE (Return on equity).

Katrs no rentabilitātes rādītājiem sniedz citādāku interpretāciju par rentabilitāti. Apmierinoša biznesa darbība prasa adekvātu akcionāru un kopējā uzņēmumā ieguldītā kapitāla atdevi.³⁰

Rentabilitātes līmeņa vērtēšanai nav absolūta kritērija. Tās augstums ir atkarīgs no uzņēmuma darbības veida, apgrozījuma struktūras un citiem faktoriem. Rentabilitātes līmeņa paaugstināšanās vienmēr tiek vērtēta pozitīvi. Rentabilitāti izsaka procentos.³¹

Jo augstāks ir rentabilitātes rādītājs, jo efektīvāka ir uzņēmuma darbība un otrādi. Ja rentabilitātes rādītājs ir ar „-” zīmi, tas liecina par neveiksmīgu uzņēmuma darbību un ilgtermiņā var novest uzņēmumu pie maksātnespējas.

Realizācijas rentabilitāti aprēķina pēc formulas:

$$R_1 = \frac{\text{Pārskata perioda tīrā peļņa}}{\text{neto apgrozījums}} \times 100 [1.8]^{32}$$

Realizācijas rentabilitātes rādītājs parāda, cik efektīvi uzņēmums ir darbojies, lai radītu peļņu no tā ieņēmumiem.

Rādītāju ietekmē operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Tāpēc, lai uzlabotu komerciālo rentabilitāti, jāveic uzņēmuma ieņēmumu un izmaksu analīze, piemēram:

- vai ir iespējams palielināt produkcijas vai pakalpojumu cenas un līdz ar to arī bruto peļņu;
- vai ir iespējams mainīt produkcijas vai pakalpojumu klāstu;
- vai ir iespējams sadarboties ar piegādātājiem, kuri piedāvā izejvielas un pusfabrikātus par izdevīgākām cenām;
- vai ir iespējams samazināt daļu no pastāvīgajām izmaksām, vienlaikus saglabājot saimnieciskās darbības ieņēmumu līmeni.

Šo pasākumu mērķis ir uzlabot realizācijas rentabilitāti, jo rezultātā tiek pārvērtēts viss peļņas vai zaudējumu aprēķins.³³

³⁰ Collier M. P. Accounting for managers, John Wiley & sons, LTD 2007. 89.lpp

³¹ Kālis I. Finanšu menedžments. Latvijas Universitāte. 2004. 168. lpp

³² Turpat, 169. lpp

Aktīvu rentabilitāti aprēķina pēc formulas:

$$R_2 = \frac{\text{Peļņa pirms nodokļu un procentu samaksa}}{\text{aktīvu vidējā vērtība}} \times 100 [1.9]^{34}$$

Aktīvu rentabilitāte raksturo, cik efektīvi uzņēmums var pārvaldīt savus aktīvus, lai gūtu peļņu. Jo lielāka ir aktīvu rentabilitāte, jo uzņēmums ir pievilcīgāks investoriem, jo tas liecina, ka uzņēmums spēj efektīvāk pārvaldīt savus aktīvus, lai gūtu lielāku peļņu. Šī rādītāja lielums dažādās nozarēs var būtiski atšķirties.

Aktīvu atdevei vajadzētu būt vismaz vienāgai ar vidējo aizņēmuma procentu likmi, kuru uzņēmums maksā par saviem aizņēmumiem. Ja rādītājs ir mazāks, tad uzņēmums nepelna pietiekami daudz, lai spētu atpelnīt ar procentiem kopējo kapitālu, kas apgrozās uzņēmumā.³⁵

Pašu kapitāla rentabilitāti aprēķina pēc formulas:

$$R_3 = \frac{\text{Neto peļņa}}{\text{pašu kapitāla gada vidējā summa}} \times 100 [1.10]^{36}$$

Pašu kapitāla rentabilitāte raksturo kāda ir uzņēmuma īpašnieku ieguldītā kapitāla atdeve, jeb cik lielu peļņu uzņēmums ir guvis uz vienu akcionāra ieguldīto euro. Šis investoriem ir svarīgs rādītājs, jo viņi vēlas zināt, cik efektīvi uzņēmums izmantos savu naudu, lai radītu ienākumus. Šo rādītāju nereti mēdz salīdzināt arī ar banku depozītu ienesīgumu, kā arī ar iespējamajiem ienākumiem no līdzekļu ieguldīšanas vērtspapīros.

Organizējot uzņēmuma finanšu vadības sistēmu, jāņem vērā četras prioritātes, kas sekmē pašu kapitāla rentabilitātes palielināšanos:

- izmaksu vadība – jo mazākas uzņēmuma izmaksas, jo lielāku peļņu tas gūst. Izmaksu vadība tiek veikta, tās plānojot, kontrolējot un optimizējot;
- apgrozījuma palielinājums – apgrozījums tieši ietekmē aktīvu izmantošanas efektivitāti un peļņu;
- ilgtermiņu ieguldījumu vadīšana – ilgtermiņu ieguldījumu vadīšanas efektivitāte sekmē rentabilitātes pieaugumu;
- apgrozāmo līdzekļu vadīšana – katram apgrozāmajos līdzekļos ieguldītam latam ir jānopelna, un uzņēmuma vadītājam ir jābūt pārliecinātam par pareizu un efektīvu šo līdzekļu izlietojumu. Tieši tāpēc apgrozāmo līdzekļu vadīšana ir ļoti

³³ Saksonova S. Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes, Merkūrijs Lat 2006. 48. lpp

³⁴ Turpat 49. lpp

³⁵ Turpat 50. lpp

³⁶ Rurāne M. Finanšu menedžments Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, Rīga. 2006. 294 lpp

svarīga, jo līdzekļu neefektīva izmantošana negatīvi ietekmē uzņēmuma saimnieciskās darbības rezultātus.³⁷

Lai uzņēmuma darbība būtu sekmīga, tam nepieciešams:

- uzlabot rentabilitāti;
- saglabāt likviditāti.

1.4.4. Likviditātes rādītāji

Likviditātes rādītāji raksturo uzņēmuma spēju savlaicīgi segt savas īstermiņa saistības. Visvairāk likvidais aktīvs ir nauda. Kreditori un investori bieži izmanto likviditātes rādītājus, lai novērtētu, uzņēmuma finansiālo darbību, jo kreditoriem galvenokārt interesē vai uzņēmums spēj atmaksāt savus parādus.

Likviditātes un maksātspējas jēdzieni ir savstarpēji cieši saistīti, tāpēc praksē tos bieži vien aizstāj vienu ar otru. Taču pēc savas ekonomiskās būtības šie jēdzieni nav identiski.³⁸

Maksātspēja nozīmē, ka uzņēmumam ir pietiekams apgrozāmo līdzekļu daudzums, lai laikā apmaksātu savas saistības un tie parasti ir ievērojami lielāki par saistību apmēru.

Uzņēmumiem, kas cīnās ar likviditāti, parasti ir grūtāk piesaistīt finansējumu atšķirībā no uzņēmumiem, kam ir labi likviditātes rādītāji. Zema likviditāte ir signāls investoriem, ka uzņēmums nespēj efektīvi ģenerēt ienākumus ar tā rīcībā esošiem aktīviem, lai segtu savas pašreizējās saistības. Tomēr pārāk augsts likviditātes līmenis var liecināt par neefektīvu ieguldīto resursu izmantošanu, piemēram, ja nauda sastāda būtisku daļu no uzņēmuma aktīviem, investoriem varētu rasties jautājums, kādēļ šie resursi netiek izmantoti uzņēmuma attīstībā.

Turpmākajā darba gaitā autors apskatīs sekojošus likviditātes rādītājus:

- Absolūtās likviditātes rādītāju;
- Ātrās likviditātes (starpposmu likviditātes rādītāju);
- Kopējās likviditātes rādītāju.

Absolūto likviditāti aprēķina pēc formulas:

$$L_1 = \frac{\text{naudas līdzekļi} + \text{vērtspapīri}}{\text{īstermiņa saistības}} \quad [1.11]$$

³⁷ Ludboržs A. Apgrozāmā kapitāla vadīšana nelielos uzņēmumos, Lietišķās informācijas dienests, Rīga, 2007. 17.lpp

³⁸ Januška M. Finanšu un grāmatvedības kontrole firmā, Merkūrijs Lat Rīga 2002. 127 lpp

Absolūtās likviditātes koeficients novērtē uzņēmuma likviditāti pēc uzņēmuma rīcībā esošo naudas līdzekļu apmēra. Tas ir viens no visdrošākajiem likviditātes novērtējumiem. Normālos saimniekošanas apstākļos šis rādītājs atrodas 0,1-0,7 robežās. Jo augstāka šī likviditāte, jo uzņēmums stabilāks. Bet dažreiz tas var nozīmēt, ka uzņēmuma rīcībā ir vairāk naudas, nekā to spēj efektīvi izmantot.³⁹

Šis rādītājs ne vienmēr ir informatīvs, jo:

- Neliels daudzums naudas līdzekļu kasē un kontos ir normāla parādība jebkurā uzņēmumā;
- Naudas līdzekļu apjoms var krasi svārstīties, bet, tā kā likviditātes rādītāji tiek rēķināti uz konkrēto datumu, tie var neatspoguļot patieso situāciju.⁴⁰

Ātro likviditāti aprēķina pēc formulas:

$$L_2 = \frac{\text{naudas līdzekļi} + \text{īstermiņa vērtspapīri} + \text{debitoru parādi}}{\text{īstermiņa saistības}} [1.12]^{41}$$

Ātrās likviditātes rādītājs raksturo uzņēmuma spēju samaksāt savas īstermiņa saistības, ātri realizējamiem aktīviem. Par ātriem aktīviem tiek uzskatīti apgrozāmie līdzekļi, ko var pārvērst naudā 90 dienu laikā vai arī īsākā termiņā. Ja uzņēmumam ir pietiekams daudzums ātri realizējamo aktīvu, lai segtu savas īstermiņa saistības, tas spēs pildīt savas saistības pret kreditoriem, neizmantojot ilgtermiņa ieguldījumus vai pamatlīdzekļus. Augstāks ātrās likviditātes rādītājs ir izdevīgāks uzņēmumam, jo tas parāda, ka ātri realizējamie aktīvi ir vairāk nekā īstermiņa saistības.

Pēc starptautiskiem standartiem uzskata, ka šim rādītājam jābūt vismaz 1, jo tikai tādā gadījumā uzņēmums reāli spēj segt īstermiņa saistības.⁴²

Ja šis rādītājs palielinās, pieaug arī uzņēmuma likviditāte, jo tas nozīmē, ka nepieciešamības gadījumā vairākus aktīvus varēs viegli pārvērst naudā.

Kopējo likviditāti aprēķina pēc formulas:

$$L_3 = \frac{\text{apgrozāmie aktīvi}}{\text{īstermiņa saistības}} [1.13]^{43}$$

³⁹ Saksonova S. Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts, 2006. 108. lpp

⁴⁰ Turpat 109. lpp

⁴¹ Turpat. 108. lpp

⁴² Rurāne M. Finanšu pārvaldība Latvijas izglītības fonds . Rīga. 2007. 220 lpp

⁴³ Turpat 219. lpp

Apgrozāmie līdzekļi ir ar dažādu likviditātes pakāpi, jeb spēju ātri pārvērsties naudā. Jo ātrāk uzņēmums savus aktīvus spēš pārvērst naudā jo lielākas iespējas, ka tas laikā varēs segt visas savas saistības un iegūtos līdzekļus atkal ieguldīt tālākā uzņēmuma darbībā. Ja kopējās likviditātes koeficients ir mazāk nekā 1, tad uzņēmums tiek uzskatīts par riskantu kreditoriem un investoriem, jo tas parāda, ka uzņēmums nedarbojas efektīvi un tas nevar segt pašreizējās saistības.

Praksē parasti izmantotais normatīvs ir 1,5-2, bet tā ir tikai aptuvena vērtība. Ja koeficients ir pārāk liels (>3), tas norāda, ka uzņēmumam ir aktīvu vadības problēmas un apgrozāmie līdzekļi netiek efektīvi izmantoti. Šim rādītājam ir virkne īpatnību kuras jāņem vērā, salīdzinot rādītājus laikā un telpā.

- Pirmkārt, formulā koeficienta skaitītājs ietver krājumu un debitoru parādu novērtēšanu. Tā kā krājumu novērtēšanas metodes var atšķirties, tas iespaido rādītāju salīdzināmību; tas pats jāņem vērā attiecībā uz šaubīgo parādu traktējumu un uzskaiti.
- Otrkārt, rādītāja lielums principā ir cieši saistīts ar uzņēmuma darba efektivitātes līmeni attiecībā pret krājumu vadību: daži uzņēmumi, kuriem ir augsta tehnoloģiskā procesa organizācija, piemēram, ieviešot materiālu un izejvielu piegādes sistēmu, kura ir zināma kā „tieši laikā”(just-in-time), var ievērojami samazināt krājumu lielumu, t.i., samazinot kopējo likviditātes rādītāju līdz zemākam līmenim nekā vidēji nozarē, esošo finansiālo stāvokli atstājot bez zaudējumiem.
- Treškārt, daži uzņēmumi ar augstu naudas līdzekļu apriti, piemēram, mazumtirdzniecībā, var atļauties relatīvi zemu kopējo likviditātes rādītāju. Šajā gadījumā pieņemama likviditāte tiek nodrošināta uz esošās darbības intensīvākas naudas plūsmas rēķina.⁴⁴

Uzņēmuma darbības finansiālās situācijas novērtējums un pārzināšana ir labas uzņēmuma vadīšanas prakses pamatā, jo spēja izvairīties no finansiāla rakstura riskiem uzņēmumam var nodrošināt ilgtspējīgu attīstību. Finanšu analīzes veikšanai ir pieejami daudz un dažādi parametri, lai spētu pēc iespējas detalizētāk identificēt iespējamus uzņēmuma finansiālos riskus, kuru savlaicīga konstatēšana var izglābt uzņēmumu no zaudējumiem, kā arī analīzes veikšana, ļauj pieņemt lēmumus uzņēmuma darbības efektivitātes paaugstināšanai. Svarīgi ir redzēt kopējo finanšu analīzes rezultātu un spēt katru rādītāju izanalizēt pa sastāvdaļām, lai pilnvērtīgāk izprastu uzņēmuma finansiālo stāvokli un spētu dot precīzas

⁴⁴ Saksonova S. Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts, 2006. 107.-108. lpp

atbildes, lai veiktu nepieciešamās darbības situācijas uzlabošanai. Uzņēmumu finanšu analīzes rezultātu lietotāji var būt plaša spektra pārstāvji, tai skaitā paša uzņēmuma īpašnieki un vadītāji, uzņēmuma kreditori un investori, piegādātāji, konkurenti, grāmatveži, finanšu speciālisti, valsts iestādes utt. kā arī to intereses finanšu rezultātu analīzei var būt ļoti dažādas.

2. UZŅĒMUMA X RAKSTUROJUMS UN FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA ANALĪZE

2.1 Uzņēmuma darbības raksturojums

Uzņēmums X ir reģistrēts 2003.gada 02.maijā. Pēc Lursoft datubāzē pieejamās informācijas laika gaitā uzņēmumā vairākkārt ir mainījušies gan dalībnieki, gan amatpersonas, bet jau kopš 2008.gada sākuma uzņēmumam ir viens īpašnieks, kurš ir arī uzņēmuma vienīgais valdes loceklis. Uzņēmuma pamatkapitāls sastāv no 4900 daļām ar daļas vērtību 14.23EUR, tādējādi kopā veidojot 69720.72 EUR lielu pamatkapitālu. Uzņēmuma juridiskā adrese ir Rīgā, bet faktiskā atrašanās vieta ir Ādažos, tā saimnieciskās darbības forma ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību(SIA) un uzņēmums ir PVN maksātājs.

Kā uzņēmuma pamatdarbības virziens, saskaņā ar NACE kodu ir reģistrēts - ķīmisko vielu vairumtirdzniecība un porcelāna, stikla izstrādājumu un tīrīšanas līdzekļu vairumtirdzniecība. Sabiedrības galvenais mērķa klients ir pārtikas aprites nozares uzņēmumi, galvenokārt, pārtikas ražotāji, kā arī dažāda veida ēdināšanas iestādes, tomēr savu produkciju uzņēmums var realizēt arī viesnīcām, viesu namiem, slimnīcām, lauksaimniekiem un cita veida uzņēmumiem visā Latvijā. Uzņēmuma mērķis ir sadarbības partneriem piedāvāt augstas kvalitātes produktus par labākajām cenām, kas tiek nodrošināts, sadarbojoties tieši ar pašiem ražotājiem. Uzņēmums saviem klientiem piedāvā no Vācijas, Austrijas un Somijas importētus profesionālos mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļus un arī citas uzņēmuma higiēnas nodrošināšanai nepieciešamās preces. Līdz ar mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļu regulāru piegādi, saviem sadarbības partneriem uzņēmums piedāvā higiēnas nodrošināšanai nepieciešamo dokumentu izstrādi, darbinieku apmācības darbam ar tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļiem, periodiskas servisa vizītes un auditus higiēnas efektivitātes uzlabošanai. Uzņēmums ir spējīgs realizēt jebkuru projektu, gan kas saistīti ar pašvaldību iepirkumiem, kā arī privātā biznesa sfērā rūpnieciskos objektos. Lai uzņēmums atbilstu klienta vajadzībām, nepārtraukti ir jāpilnveidojas, tādēļ jaunu tehnoloģiju ieviešana un esošo uzlabošana ir uzņēmuma viena no prioritātēm, lai saviem sadarbības partneriem sniegtu pēc iespējas augstāku servisu. Sekojot jaunākajām tirgus tendencēm un klientu pieprasījuma izmaiņām, sortiments tiek pastāvīgi papildināts, un tiek piedāvātas jaunas produktu grupas. Uzņēmuma cenu politika katram klientam tiek izstrādāta individuāli. Katram produktam ir noteikta bāzes cena, no kuras klientiem tiek piešķirtas atlaides atkarībā no sadarbības apmēriem un citiem faktoriem. Uzņēmuma cenu veidošanas kārtību nosaka produkta pašizmaksa plus vēlamā peļņas norma.

Saskaņā ar iesniegtajiem gada pārskatiem, uzņēmumā pēdējo gadu laikā ir saglabājies nemainīgs darbinieku skaits – 7 tie ir profesionāli speciālisti ar lielu pieredzi tīrīšanas un dezinfekcijas jomā un darbā pārtikas ražošanas uzņēmumos. Darbiniekiem regulāri tiek rīkoti semināri un kvalifikācijas celšanas kursi. Konsultācijas ar klientiem tiek veiktas gan telefoniski, gan arī klātienē. Pasūtījumus klienti veic sazinoties ar savu konkrēto tirdzniecības pārstāvi, kurš tālāk šo informāciju nodod uz noliktavu, kur tiek sakomplektēts nepieciešamais pasūtījums. Uzņēmumam ir izveidots preču piegāžu grafiks un tas bezmaksas ar savā rīcībā esošu transportlīdzekli veic pasūtījumu piegādi klientiem vismaz reizi nedēļā, jebkurā Latvijas vietā, nepieciešamības gadījumā ir iespējamas arī ārkārtas piegādes ar kurjera kompāniju starpniecību.

2.2 Konkurenti

Kā jau iepriekš minēts, nozarē, kurā darbojas pētāmais uzņēmums ir ļoti daudz tirgus dalībnieki. Ievērojami lielākā daļa no pētāmā uzņēmuma konkurentiem atrodas Rīgā un tie galvenokārt ir vairumtirgotāji. Lielāki nozares dalībnieki ir SIA "Ecolab", SIA "CHEMI PHARM GROUP", SIA "LBM Grupa", SIA "BG", SIA "BAIRONS LBC". SIA "KiiltoClean". To piedāvātā produkcija tiek ražota tādās ES valstīs, kā Vācija, Austrija, Polija, Somija, Igaunija, Lielbritānija, Lietuva, Beļģija u.c.

Nozares dalībnieku piedāvājuma klāsts ir ļoti plašs un produkcijas kvalitātes līmeņi ir ļoti dažādi, līdz ar to arī cenu līmeņi un konkurentu atšķirība savā starpā. Konkurentu uzņēmumu produkcijas cenas ir ļoti grūti salīdzināt, jo parasti katram klientam tiek noteikta individuāla cenu politika, kas atkarīga no sadarbības apmēriem un citiem aspektiem. Lielākai daļai no konkurentiem ir visai skopī pieejama informācija par to piedāvāto produkciju un līdz ar to arī cenām par kādām tā tiek tirgota.

Uzņēmums X no konkurentiem pamatā atšķiras ar to, ka tas ne tikai piedāvā mazgāšanas-dezinfekcijas līdzekļus un dažādas higiēnas preces, bet arī saviem sadarbības partneriem piedāvā izstrādāt pilnu dokumentācijas plānu uzņēmuma higiēnas menedžmentu, kura svarīgākā sastāvdaļa ir tīrīšanas instrukcijas. Uzņēmums arī piedāvā apmācības savu klientu darbiniekiem par drošu mazgāšanas līdzekļu lietošanu, par pirmās palīdzības pasākumiem nelaimes gadījumos ar ķīmiskām vielām, kā arī par minimālām higiēnas prasībām pārtikas uzņēmumos. Šo praksi, higiēnas menedžmenta izstrādi un dažāda veida apmācības, uzņēmums ir pārņēmis no saviem mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļu piegādātājiem. Arī citi uzņēmuma konkurenti piedāvā izstrādāt tīrīšanas instrukcijas, tomēr lielākoties, visa uzņēmuma tīrīšanas programma aprobežojas ar dažu A4 formātu lapu izstrādi,

kamēr uzņēmums X labāku higiēnas rezultātu sasniegšanai piedāvā izstrādāt pilnu higiēnas menedžmenta programmu.

Tirgū piedāvāto produkcijas kvalitāte ir ļoti atšķirīga. Apskatāmā uzņēmuma produktu piegādātāja politika ir ražot augstas kvalitātes produkciju, kas ir pēc iespējas drošāka to lietotājiem un apkārtējai videi. Galvenās līdzekļu sastāvdaļas, katrai produktu grupai, visiem konkurentu piedāvātajiem produktiem ir vienādas, tomēr līdzekļu kvalitāti nosaka to koncentrācija konkrētajā līdzeklī, kā arī ļoti svarīgi kādas palīgvielas tiek pievienotas. Dažādu izejvielu kombinācija var dot vajadzīgos rezultātus un to izstrāde balstās uz ķīmiķa zināšanām un pieredzi. Kā atzīst līdzekļu ražotāji, tad ideālā kombinācija līdzekļu ražošanai ir vienlaikus nodrošinot augstu drošības līmeni, zemu ietekmi uz vidi un zemas izmaksas. Tomēr nereti gadās arī situācijas, ka produkts ļoti labi pilda savu funkciju, tomēr tas nav saudzīgs pret to lietotāju vai apkārtējo vidi, bet tas ir ļoti lēts.

Tā kā autors tālākajā darba gaitā salīdzinās apskatāmā uzņēmuma finanšu rādītāju analīzes rezultātus ar divu citu nozarē strādājošu konkurentu datiem apzīmējot tos kā uzņēmumu A un B, tad tiks sniegts arī neliels šo uzņēmumu raksturojums.

Uzņēmums A ir reģistrēts 2006.gada 10.jūlijā. Pēc Lursoft datubāzē pieejamās informācijas laika gaitā uzņēmumā vairākkārt ir mainījušies gan dalībnieki, gan amatpersonas. Kopš 2014.gada uzņēmumam ir divi īpašnieki, no kuriem viens ir fiziska persona, LR rezidents un otrs ir Igaunijā reģistrēta juridiska persona. Uzņēmuma A vienīgais pārstāvis valdē ir viens no tā īpašniekiem. Uzņēmuma pamatkapitāls sastāv no 15 daļām ar daļas vērtību 284 EUR, tādējādi kopā veidojot 4260 EUR lielu pamatkapitālu. Uzņēmuma juridiskā un arī faktiskā adrese ir Siguldā. Uzņēmuma saimnieciskās darbības forma ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību(SIA) un uzņēmums ir PVN maksātājs. Saskaņā ar iesniegtajiem gada pārskatiem, darbiniekus skaits pēdējos 4 gados ir mainījies un uz 2015.gada beigām tajā tika nodarbināti 7 darbinieki.

Uzņēmums B ir reģistrēts 2004.gada 24.maijā. Pēc Lursoft datubāzē pieejamās informācijas dalībnieku sastāvs ir palicis nemainīgs kopš dibināšanas brīža. Uzņēmumam ir divi īpašnieki, no kuriem viens ir fiziska persona, LR rezidents un otrs ir Polijā reģistrēta juridiska persona. Uzņēmuma B vienīgais pārstāvis valdē ir viens no tā īpašniekiem. Uzņēmuma pamatkapitāls sastāv no 100 daļām ar daļas vērtību 213 EUR, tādējādi kopā veidojot 21300 EUR lielu pamatkapitālu. Uzņēmuma juridiskā un arī faktiskā adrese ir Rīgā un tam ir arī trīs filiāles dažādās Latvijas pilsētās. Uzņēmuma saimnieciskās darbības forma ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību(SIA) un uzņēmums ir PVN maksātājs. Saskaņā ar iesniegtajiem gada pārskatiem, no 2012.-2014.gada beigām uzņēmumā strādāja 4 darbinieki, bet uz 2015.gada beigām tajā tika nodarbināti 6 darbinieki.

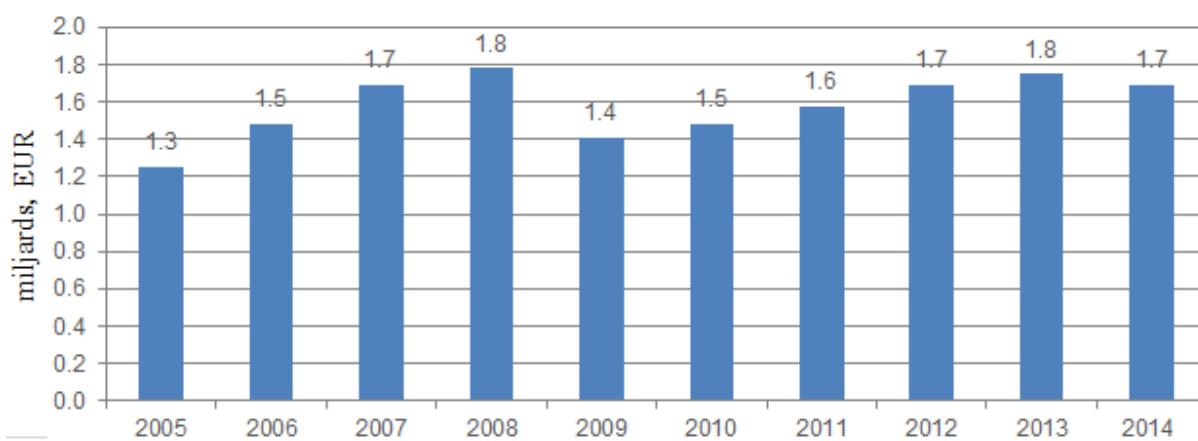
2.3 Nozares raksturojums

Nozare kurā darbojas apskatāmais uzņēmums ir ķīmisko vielu vairumtirdzniecība un porcelāna, stikla izstrādājumu un tīrīšanas līdzekļu vairumtirdzniecība. Šajā nozarē darbojošies uzņēmumi, galvenokārt, piedāvā profesionālos mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļus, dažāda veida pārtikas aprites uzņēmumiem, kā piemēram, pārtikas ražotājiem, pārtikas izplatītājiem, pārtikas mazumtirdzniecības tīkliem, ēdināšanas iestādēm, lauksaimniekiem, kā arī ārstniecības iestādēm, laboratorijām, kosmētikas ražotājiem utt.

Pēc Lursoft datu bāzē atrodamās informācijas šāds uzņēmējdarbības virziens uz 2015.gada beigām, bija reģistrēts 235 uzņēmumiem Latvijā, taču tai skaitā ir arī uzņēmumi, kas piedāvā tīrīšanas līdzekļus plaša patēriņa lietošanai mājsaimniecībām, izplatot tos dažādos mazumtirdzniecības tīklos, kā arī ļoti daudz citāda veida ķīmisko vielu tirgotāji, līdz ar to ir visai grūti noteikt precīzu analizējamā uzņēmuma tiešo konkurentu skaitu. Ievērojami lielākā daļa šajā nozarē strādājošo uzņēmumu piedāvā galvenokārt no Eiropas Savienības ievestu preci. Papildus mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļiem nozares uzņēmumi piedāvā arī dažādas higiēnas preces – vienreizlietojamus aizsargapģērbus, vienreizlietojamus roku dvieļus, tīrīšanas inventāru un dažāda veida aprīkojumu.

Šī nozare ir diezgan perspektīva, jo potenciālo klientu loks ir ļoti plašs un galvenie mērķa klienti, pārtikas un dzērienu ražotāji, arvien lielāku vērību pievērš augstiem higiēnas standartiem uzņēmumā, ko arī pieprasa dažāda veida likumdošanas akti, kā arī dažāda veida starptautiski atzīti standarti, kurus uzņēmumi ievieš savā darbībā, lai spētu savu produktu piedāvāt, pēc iespējas vairākos eksporta tirgos. Šobrīd tirgū arī sāk parādīties bioloģiskie tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļu piedāvājums, tomēr pieprasījums pēc šiem līdzekļiem ir visai neliels to augsto izmaksu dēļ un lielākie šo produktu patērētāji ir bioloģisko produktu ražotāji, kas Latvijā šobrīd vēl ir salīdzinoši nelielā skaitā.

Nozare, uz kuru ir orientēta analizējamā uzņēmuma darbība ir visai plaša, dinamiska un perspektīva tomēr vienlaicīgi arī svārstīga, it īpaši tas attiecas uz eksportspējīgiem ražošanas uzņēmumiem. Kā to var novērot att.2.1. nozares uzņēmumu kopējam izlaides apjomam ir tendence pieaugt, bet to arī negatīvi ir ietekmējusi ekonomiskā krīze, kas skāra Latviju 2009.gadā, kā arī 2014.gadā Krievijas noteiktais pārtikas produktu ieviešanas aizliegums no Eiropas Savienības valstīm.

2.1 Att. Pārtikas un dzērienu izlaides apjoms Latvijā no 2005-2014.gadam⁴⁵

Lielākie uzņēmuma X pārstāvētās nozares produkcijas patērētāji ir piena un to produktu ražošanas un pārstrādes uzņēmumi, gaļas pārstrādes uzņēmumi, zivju produktu pārstrādes uzņēmumi, dzērienu ražotāji, ogu un dārzeņu apstrādes uzņēmumi, šokolādes izstrādājumu un saldumu ražošanas uzņēmumi, kā arī cita veida pārtikas produktu ražotāji un pārstrādātāji. Pārtikas produktu un dzērienu ražošanas joma ir ļoti svarīga mūsu valsts tautsaimniecībai, jo tā ir otra lielākā apstrādes rūpniecības apakšnozare. Lai arī analizējamā uzņēmuma galvenais mērķa klients ir pārtikas ražotāji, tomēr uzņēmumam ir iespēja savas preces realizēt arī ļoti plaša segmenta uzņēmumiem, kā piemēram, pārtikas veikaliem, kafejnīcām, viesnīcām, ķīmiskajām tīrītavām, telpu uzkopšanas un apsaimniekošanas uzņēmumiem un cita veida uzņēmumiem kur nepieciešams ievērot augstus tīrības standartus.

2.4 Uzņēmuma X finanšu analīze

2.4.1 Uzņēmuma X gada pārskatu horizontālā finanšu analīze

Analizējamam uzņēmumam tiks veikta ārējā finanšu analīze, sakarā ar to ka darba autoram ir pieejami tikai uzņēmuma dati, kas publiskojami saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Kā jau iepriekš tika norādīts, tad uzņēmums X tiek klasificēts kā mikrosabiedrība, jo nav pārsniedzis nevienu no trim likumā noteiktajiem kritērijiem un tādēļ, likums tam neuzliek par pienākumu iesniegt naudas plūsmas pārskatu kuru parasti arī izmanto finanšu analīzes veikšanai. Līdz ar to šī darba autors finanšu analīzes veikšanai izmantos bilances un peļņas vai zaudējuma pārskatus.

Horizontālā analīze tiks veikta aprēķinot bilances un peļņas vai zaudējuma posteņu izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu.

⁴⁵ <http://www.liaa.gov.lv/en/trade/industry-profiles/food-industry> apskatīts 31.01.2016

Uzņēmuma X bilances aktīva horizontālā analīze par 2012.-2015.gadu

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)	2015/ 2014 (%)	2014/ 2013 (%)	2013/ 2012 (%)
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	20248	25869	4417	12039	-21.73	485.67	-63.31
V. ILGTERMIŅA FINANŠU IEGULDĪJUMI KOPĀ	5811	4311	4311	4311	34.79	0.00	0.00
I. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	26059	30180	8728	16350	-13.65	245.78	-46.62
I. KRĀJUMI KOPĀ	18705	18724	18800	18810	-0.10	-0.40	-0.05
III. DEBITORI KOPĀ	59054	52037	51885	52510	13.48	0.29	-1.19
V. NAUDA (KOPĀ)	1640	3142	3813	1844	-47.80	-17.60	106.78
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	79399	73903	74499	73164	7.44	-0.80	1.82
AKTĪVA BILANCE	105458	104083	83227	89514	1.32	25.06	-7.02

Veicot aprēķinus uzņēmuma bilances aktīviem, tabulā 2.1 var aplūkot iegūtos rezultātus. Balstoties uz veikto analīzi par pamatlīdzekļu izmaiņām pēdējos gados var novērot, ka 2013.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tie samazinājās par 63,31 % ko var skaidrot ar pamatlīdzekļu nolietojumu. Savukārt 2014.gadā uzņēmums iegādājās jaunus pamatlīdzekļus tādējādi salīdzinot ar 2013.gadu pamatlīdzekļu pieaugums sastādīja 485,67%. Ņemot vērā pamatlīdzekļu pieauguma apmērus, iespējams, ka uzņēmums 2014.gadā iegādājās transportlīdzekļus, vai kādas citas iekārtas uzņēmumu darbības nodrošināšanai, kas parasti prasa lielākus kapitāla ieguldījumus. 2015.gadā var novērot pamatlīdzekļu samazinājumu par 21,73% attiecībā pret iepriekšējo gadu ko līdzīgi kā 2013.gadā var skaidrot ar iepriekš iegādāto pamatlīdzekļu nolietojumu.

Bilances postenī ilgtermiņa finanšu ieguldījumi izmaiņas var novērot tikai 2015.gadā, kad tie pieauga par 34,79% salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi varētu būt uzņēmuma līdzekļu ieguldījumi citu uzņēmumu kapitālā, kā arī tiem izsniegtie aizdevumi ar mērķi gūt peļņu.

Izanalizējot uzņēmuma krājuma izmaiņas uz pārskata perioda beigām par pēdējiem gadiem, var novērot, ka šajā postenī ir notikušas visai nelielas izmaiņas un kopumā var teikt, ka krājumi uz pārskata gada beigām katrā no periodiem ir bijuši līdzīgā apmērā salīdzinot ar iepriekšējo gadu.

Lielākās izmaiņas debitoru parādos var novērot vien 2015.gadā, kad tie palielinājās par 13,48% salīdzinājumā ar gadu iepriekš, ko varētu skaidrot ar apgrozījuma pieaugumu vai ar elastīgāku debitoru parādu politiku, vai apmaksas termiņu izmaiņām, kā arī ar kādiem problemātiskiem debitoriem. 2013.gadā bija novērojams debitoru parādu samazinājums par 1,19% salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Šāds samazinājums šķiet visai neparasti, jo šajā periodā bija vērojams neto apgrozījuma pieaugums par 77 413euro un varētu liecināt par to, ka 2013.gadā uzņēmums savu uzmanību vērta uz debitoru parādu politiku. Savukārt 2014.gadā debitoru parādi pieauga par 0,29% attiecībā pret gadu iepriekš. Kopumā vērtējot izmaiņas apgrozāmo līdzekļu postenī var novērot, ka īpašas izmaiņas tajā nav notikuša no 2012.-2014.gadam, vien neliels pieaugums novērojams 2015.gadā, kad tie pieauga par 7,80% attiecībā pret 2014.gadu., kam pamatā bija debitoru parādu pieaugums.

Vislielākās izmaiņas bilances aktīvu kopsummā ir notikušas 2014.gadā attiecībā pret 2013.gadu, kad bilances vērtība pieauga par 25,06% un galvenais iemesls šim pieaugumam ir jau iepriekš pieminētais pieaugums uzņēmuma pamatlīdzekļu sastāvā un tas, iespējams, var liecināt par uzņēmuma saimnieciskās darbības paplašināšanos.

Izanalizējot uzņēmuma pasīvu sastāvu tabulā 2.2 ir redzams, ka tā pašu kapitāls ir negatīvs visa šī darba ietvaros analizējamā periodā.

Analizējot iemeslus, kā radās šāda situācija, autors veica nelielu uzņēmuma X iesniegto gada pārskatu analīzi sākot no tā darbības sākuma un secināja, ka līdz 2011.gada beigām uzņēmums tikai divus gadus bija noslēdzis ar peļņu, visā pārējā laikā strādājot ar zaudējumiem. Kopā periodā no 2003.-2011.gadam uzņēmuma zaudējumi bija 209118 EUR. Galvenais iemesls šādiem zaudējumiem pēc autora domām ir augstās pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas attiecībā pret neto apgrozījumu, kas ir novērojams peļņas vai zaudējuma aprēķinā par šo periodu. Iespējams, ka sākotnējā uzņēmuma stratēģija bija strādāt ar nelielu produkcijas uzcenojumu, tādā veidā īsā termiņā iegūstot pēc iespējas lielāku tirgus daļu šajā nozarē.

Uzņēmuma X bilances pasīva horizontālā analīze par 2012.-2015.gadu

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)	2015/ 2014 (%)	2014/ 2013 (%)	2013/ 2012 (%)
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	-90760	-108712	-141418	-142493	-16.51	-23.13	-0.75
2. UZKRĀJUMI (KOPSUMMA)	11438	11438	11437	11437	0.00	0.01	0.00
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	6283	12882	0	0	-51.23	100	0.00
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	178497	188475	213207	220571	-5.29	-11.60	-3.34
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	184780	201357	213207	220571	-8.23	-5.56	-3.34
PASĪVA BILANCE	105458	104083	83227	89514	1.32	25.06	-7.02

Vērtējot uzņēma pasīvus pēc horizontālās analīzes var novērot, ka uzņēmuma pašu kapitāls katru gadu ir palielinājies, ko spriežot pēc 2.pielikuma var skaidrot ar uzņēmuma pārskata gada nesadalīto peļņu šo gadu laikā. Lielākās izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu šajā postenī var novērot 2014.gadā, kad pašu kapitāls palielinājās par 23,13% un 2015.gadā attiecībā pret 2014.gadu kad pieauga par 16,51%, savukārt 2013.gadā salīdzinot ar gadu iepriekš šis postenis pieauga tikai par 0,75%.

Visai lielu pieaugumu var novērot 2014.gadā ilgtermiņu kreditoru postenī, kad tas palielinājās par 12 882 EUR salīdzinot ar iepriekšējo gadu un ņemot vērā izmaiņas aktīvu postenī, iespējams, ka šī posteņa pieaugums varētu būt saistīts ar uzņēmuma pamatlīdzekļu iegādi šajā gadā, un piesaistot ilgtermiņa kreditorus šim mērķim uzņēmums var palielināt savu darbības aktivitāti neizmantojot savus iekšējos resursus atstājot pēc iespējas lielāku apgrozāmo līdzekļu daudzumu. Savukārt jau 2015.gadā ilgtermiņa kreditori uz pārskata gada beigām uzņēmumam samazinājās vairāk kā uz pusi, jeb par 51,23%, kas liecina par ilgtermiņu saistību daļēju dzēšanu, šāda tendence ir vērtējama kā pozitīva un veicina uzņēmuma maksātspējas palielināšanos. Arī īstermiņa kreditoru apjoms uzņēmumam pēdējo gadu laikā ir regulāri samazinājies, lielāko samazinājumu sasniedzot 2014.gadā attiecībā pret iepriekšējo gadu, kad tie saruka par 11,60%. Īstermiņu kreditoru samazinājuma iemesls var būt uzņēmuma pēdējo gadu darbības laikā gūtā peļņa, kā rezultātā iegūtos līdzekļus bija iespējams novirzīt saistību apmaksai. Līdz ar to kopumā kreditoru apjomam ir tendence samazināties,

jau sākot ar 2012.gadu par spīti tam ka 2014.gadā būtiski pieauga ilgtermiņu kredītu apjoms, tomēr to kompensēja straujais īstermiņu kreditora apjoma kritums salīdzinājumā ar 2013.gadu.

2.3. tabula

Uzņēmuma X peļņas vai zaudējumu aprēķina horizontālā analīze par 2012.-2015.gadu

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)	2015/ 2014 (%)	2014/ 2013 (%)	2013/ 2012 (%)
1. Neto apgrozījums	428838	441479	376886	299473	-2.86	17.14	25.85
2. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	-300664	-292165	-252407	-173000	2.91	15.75	45.90
3. Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	128174	149314	124479	126473	-14.16	19.95	-1.58
4. Pārdošanas izmaksas	-113485	-105266	-115177	-112588	7.81	-8.61	2.30
5. Administrācijas izmaksas	-3846	-8521	-5727	-7733	-54.86	48.79	-25.94
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	9834	124	201	2170	7830.65	-38.31	-90.74
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	-350	-569	-1162	-1096	-38.49	-51.03	6.02
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	-2375	-2375	-1538	-4163	0.00	54.42	-63.06
22. Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	17952	32707	1074	3063	-45.11	2945.34	-64.94

Analizējot uzņēmuma peļņas vai zaudējuma aprēķinu, var novērot izmaiņas neto apgrozījumā 2013.gadā un arī 2014.gadā attiecīgi par 25,85% un 17,14% salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. Pēc autora domām neto apgrozījuma pieaugums 2014.gadā ir vērtējams, kā visai ievērojams, ņemot vērā ka uzņēmums, jau ilgus gadus darbojas šajā nozarē, līdz ar to šāds pieaugums varētu būt skaidrojams ar kāda jauna projekta realizēšanu, vai intensīvāku uzņēmuma darbību jauno klientu piesaistē. Turpretī 2015.gadā jau ir novērojams neliels neto apgrozījuma samazinājums 2,86% apmērā pret iepriekšējo gadu, ko, iespējams, ietekmēja negatīvā situācija pārtikas ražošanas uzņēmumu nozarē, uz kura ir vērsta uzņēmuma darbība, kad Krievijai nosakot dažādu pārtikas produktu ieviešanas aizliegumu no ES, ražotājiem nācās samazināt savu darbību.

Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas pēdējo gadu laikā arī ir pieaugušas un 2013.gadā palielinājās par 45,90%, lai gan neto apgrozījumā tik straujš pieaugums nebija novērojams salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Tas, iespējams, nozīmē, ka šajā gadā izmaksas uz vienu produkcijas vienību pieauga, vai arī uzņēmumam bija nepieciešams samazināt savas produkcijas cenu. Arī 2015.gadā uzņēmuma pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas pieauga par 2,91%, neskatoties uz to, ka neto apgrozījums samazinājās. 2014.gadā uzņēmumam pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas pieauga par 15,75%, turpretī neto apgrozījuma pieaugums attiecībā pret iepriekšējo gadu bija 17,14%, kā rezultātā uzņēmums spēja gūt lielāku peļņu, jo tas spēja samazināt savas produkcijas izmaksas.

Uzņēmuma pārdošanas izmaksās arī ir novērojams pieaugums gan 2013.gadā, gan arī 2015.gadā attiecībā pret iepriekšējo periodu attiecīgi par 2,30% un 7,81%, bet 2014.gadā tās samazinājās par 8,61% pret gadu iepriekš. Arī administrācijas izmaksās pēdējo gadu laikā ir novērojama visai svārstīga dinamika un relatīvās vērtībās salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir visai krasi mainījušās, tomēr absolūtā izteiksmē šīs vērtības gada griezumā pēc autora domām nevar uzskatīt par lielām izmaiņām.

Uzņēmums, 2015.gadā salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir guvis visai lielus pārējos uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumus, kas ļoti ievērojami palielinājušies. Šāda veida ieņēmumi parasti ir ar uzņēmuma pamatdarbību nesaistītu darījumu ieņēmumiem, iespējams, ka tas varētu būt saistīts ar uzņēmuma ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem.

Visu pēdējo analizējamo periodu laikā, uzņēmums ir strādājis ar peļņu, ievērojamāko pieaugumu sasniedzot 2014.gadā, kad uzņēmumam arī bija vislielākā peļņa pēdējo 4 gadu laikā un salīdzinājumā ar 2013.gadu pieauga par 2945,34%. Lai gan arī 2015.gadā un 2013.gadā uzņēmums strādāja ar peļņu tomēr bija novērojams peļņas samazinājums attiecīgi par 45,11% un 64,94% salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem. Gūtā peļņa pēdējo gadu laikā ir skaidrojama ar uzņēmuma neto apgrozījuma straujāku pieaugumu attiecībā pret pārējām

uzņēmuma izmaksām. Iegūtos līdzekļus uzņēmums var novirzīt kreditoru parādu dzēšanai un pašu kapitāla palielināšanai, kas palielinās uzņēmuma maksātspēju un attīstības iespējas.

2.4.2 Uzņēmuma X gada pārskatu vertikālā finanšu analīze

Veicot bilances aktīvu vertikālo analīzi, tabulā 2.4 ir aprēķinātas uzņēmuma aktīvu struktūra un to izmaiņas pēdējo darbības gadu laikā.

2.4. tabula

Uzņēmuma X bilances aktīva vertikālā analīze par 2012.-2015.gadu

Rādītājs	Struktūra %				Posteņu struktūras izmaiņas % punkti		
	2015	2014	2013	2012	2015/ 2014	2014/ 2013	2013/ 2012
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	19.20	24.85	5.31	13.45	-5.65	19.55	-8.14
V. ILGTERMIŅA FINANŠU IEGULDĪJUMI KOPĀ	5.51	4.14	5.18	4.82	1.37	-1.04	0.36
I. KRĀJUMI KOPĀ	17.74	17.99	22.59	21.01	-0.25	-4.60	1.58
III. DEBITORI KOPĀ	56.00	50.00	62.34	58.66	6.00	-12.34	3.68
V. NAUDA (KOPĀ)	1.56	3.02	4.58	2.06	-1.46	-1.56	2.52
AKTĪVA BILANCE	100.00	100.00	100.00	100.00	-	-	-

Veicot uzņēmuma aktīvu vertikālo analīzi, var secināt, ka lielāko īpatsvaru no uzņēmuma pasīviem sastāda uzņēmuma debitori, veidojot vairāk kā 50% no uzņēmuma kopējiem aktīviem. 2014.gadā attiecībā pret iepriekšējo gadu debitoru parādu īpatsvars no 62,34% samazinājās līdz 50%, ko lielā mērā ietekmēja bilances kopējās vērtības palielināšanās pamatlīdzekļu iegādes rezultātā.

Otrs lielākais īpatsvars uzņēmuma aktīvos ir pamatlīdzekļiem 2015. un 2016.gadā, bet 2014.gadā tie ir krājumi. Naudas līdzekļi uz pārskata gada beigām veido vismazāko īpatsvaru no kopējiem aktīviem, ko var vērtēt kā pozitīvu tendenci, jo naudas līdzekļi tiek ieguldīti uzņēmuma darbībā.

Pēdējo gadu laikā, apgrozāmie līdzekļi, kas tiek uzskatīti par uzņēmuma attīstības būtiska sastāvdaļa un priekšnoteikumu labu finansiālu rezultātu sasniegšanai, veidoja virs 70% no kopējiem aktīviem, kas pēc autora domām būtu vērtējams kā pozitīvs rādītājs, jo sastāda ievērojami lielāko daļu no aktīviem, tomēr atkarībā no nozares kā arī uzņēmuma vadības politikas to īpatsvars var būt atšķirīgs un pilnīgāka priekšstata iegūšanai būtu lietderīgi salīdzināt šos datus ar nozares vidējiem rādītājiem.

Ja analizē posteņu struktūru izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, tad var novērot, ka 2014.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pamatlīdzekļu īpatsvars pieauga par 19,55 % punktiem, kas skaidrojams ar jau iepriekšminēto ieguldījumu pamatlīdzekļos. Savukārt 2015.gadā un 2013.gadā salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem pamatlīdzekļu īpatsvars kopējos aktīvos samazinājās attiecīgi par 5,65% un 8,14% punktiem, ko varētu izskaidrot ar to nolietojumu.

Ilgtermiņu finanšu ieguldījumu īpatsvars visos gados saglabājies ap 5%, nepiedzīvojot krasas izmaiņas attiecībā uz iepriekšējiem gadiem. Debitoru parādu īpatsvars strauji mainījās 2014.gadā, kad salīdzinot ar gadu iepriekš, tas samazinājās par 12,35% punktiem, lai gan absolūtos skaitļos debitoru parādu izmaiņas ir bijušas visai minimālas.

Uzņēmuma X bilances pasīva vertikālo analīzi nav nevar aprēķināt sakarā ar to, ka uzņēmuma pašu kapitāls jau vairākus gadus ir negatīvs. Lai gan uzņēmumam pēdējos gados ir novērojams pašu kapitāla pieaugums, īpaši 2014.gadā, kad pašu kapitāls pieauga par 33 781EUR šī tendence vērtējama ļoti pozitīvi, tomēr ņemot vērā visu iepriekšējo gadu tendences autors secina, ka līdz pozitīva pašu kapitāla sasniegšanai uzņēmumam būs nepieciešami vairāki peļņu nesoši darbības gadi, ja vien uzņēmuma īpašnieks nenolems palielināt pamatkapitālu. Negatīvs pašu kapitāls liek uzņēmumam pilnībā būt atkarīgam no tā kreditoriem strādājot ļoti riskantos finanšu apstākļos, jo savu līdzekļu trūkums var izraisīt uzņēmuma maksātnespēju.

2.6. tabula

Uzņēmuma X peļņas vai zaudējumu aprēķina vertikālā analīze par 2012.-2015.gadu

Rādītājs	Struktūra %				Posteņu struktūras izmaiņas % punkti		
	2015	2014	2013	2012	2015/ 2014	2014/ 2013	2013/ 2012
1. Neto apgrozījums	100.00	100.00	100.00	100.00	-	-	-
2. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	70.11	66.18	66.97	57.77	3.93	-0.79	9.20
3. Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	29.89	33.82	33.03	42.23	-3.93	0.79	-9.20
4. Pārdošanas izmaksas	26.46	23.84	30.56	37.60	2.62	-6.72	-7.04
5. Administrācijas izmaksas	0.90	1.93	1.52	2.58	-1.03	0.41	-1.06
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	2.29	0.03	0.05	0.72	2.27	-0.03	-0.67
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	0.08	0.13	0.31	0.37	-0.05	-0.18	-0.06

12.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	0.55	0.54	0.41	1.39	0.02	0.13	-0.98
22.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	4.19	7.41	0.28	1.02	-3.22	7.12	-0.74

Pēc 2.6 tabulā veiktiem peļņas vai zaudējuma vertikālās analīzes aprēķiniem, var novērot, ka lielāko īpatsvaru no uzņēmuma neto apgrozījuma ik gadu sastāda pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas veidojot ap 60-70%. Ja analizē kādas ir bijušas tendences pēdējo gadu laikā šajā postenī, tad redzams, ka 2013.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, šā posteņa īpatsvars pieauga par 9,20% punktiem, gadu vēlāk tas samazinājās par 0,79% punktiem, savukārt vēl pēc gada atkal pieauga par 3,93% punktiem. Šo izmaksu pieauguma gadījuma pamatā var būt iepirkto preču cenu pieaugums un to sagādes izmaksas, turpretī ja izmaksas ir samazinājušās, iespējams kas uzņēmumam ir izdevies preces iepirkt lētāk un tas var atstāt pozitīvu ietekmi uz peļņu.

Otrs lielākais īpatsvars no uzņēmuma neto apgrozījuma ir pārdošanas izmaksām. Tikai 2015.gadā uzņēmuma pārdošanas izmaksu īpatsvars no neto apgrozījuma salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga, savukārt 2014.gadā un 2013.gadā tas samazinājās.

Pēdējos divos gados uzņēmumam ir bijusi ievērojami lielāka peļņa, ja salīdzina ar vēl diviem iepriekšējiem gadiem un līdz ar to tas ir palielinājis šī posteņa īpatsvaru neto apgrozījumā. 2014.gadā uzņēmuma peļņa sastādīja 7,41% no neto apgrozījuma, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija pieaugums par 7,12% punktiem.

2.4.3 Uzņēmuma X kapitāla struktūras rādītāji

Kapitāla struktūru nosaka attiecība starp pašu kapitāla un aizņemtā kapitāla izmantošanu uzņēmuma darbības finansēšanai un tiem ir liela nozīme uzņēmuma vērtības noteikšanā.

Kapitāla struktūras rādītāju aprēķināšanai tiks izmantotas formulas 1.1, 1.2 un 1.3.

Pašu kapitāla struktūras aprēķinu veikšana nav iespējama sakarā ar to, ka tas jau vairākus gadus uzņēmumam ir negatīvs. Lai gan pašu kapitālam ir tendence pieaugt, kas raksturo to ka uzņēmuma finansiālā darbība pēdējos gados ir uzlabojusies, kopumā negatīvs pašu kapitāls liecina par uzņēmuma atkarību no ārējiem līdzekļiem. Par stabilu uzņēmumu liecina pozitīvs pašu kapitāla koeficients, kura ieteicamās robežas ir no 0,5-1.

Kā var novērot uzņēmuma bilances pasīva, uzņēmuma ir liels īstermiņa kreditoru apjoms un precīzāk, parādi piegādātājiem un darbuuzņēmējiem, kas varētu liecināt par to, ka

daļa no aizņemtā kapitāla būtu jāatmaksā īsā laika posmā. Ņemot vērā šos apstākļus pēc autora domām uzņēmuma šā brīža finanšu situāciju varētu raksturot kā nestabilu.

Arī aizņemtā kapitāla īpatsvara rādītāja aprēķināšanu nav iespējams veikt sakarā ar uzņēmuma negatīvo pašu kapitālu. Parasti aizņemtā kapitāla ieteiktās robežas ir no 0,4-0,8, pie kurām kreditori labprātāk uzņēmumam izsniegtu kredītu, tomēr tā kā uzņēmums jau šobrīd ir pilnībā atkarīgs no aizņēmumiem līdzekļiem, pēc autora domām, būtu visai grūti atrast argumentus, lai kreditori ieguldītu uzņēmumā ieguldītu savus līdzekļus, tādā veidā riskējot ar to neatgūšanu. Lai precīzāk varētu spriest par uzņēmuma maksāspēju, būtu nepieciešama detalizētākā īstermiņu kreditoru analīze, bet šāda veida informācijas pieeja darba autoram nav.

Izanalizējot informāciju par aizņemtā kapitāla īpatsvaru pieejamajos literatūras avotos, augsts šī rādītājā īpatsvars varētu liecināt par bīstamu uzņēmuma finansiālo situāciju, kas arī varētu novest līdz bankrotam, jo ja uzņēmums nespēs norēķināties ar kreditoriem, saņemt jaunu aizņēmumu no kreditoriem pašreizējo saistību nokārtošanai, šajā gadījumā varētu būt ļoti grūti.

Attiecības aprēķināšana starp uzņēmuma pašu un aizņemto kapitālu nav iespējama, jo tam pašu kapitāls ir negatīvs un, līdz ar to aizņemtais kapitāls pilnībā finansē uzņēmuma iepriekšējo gadu radītos zaudējumus un šā brīža darbību.

2.4.4 Uzņēmuma X aktīvu aprites rādītāji

Aktīvu aprites rādītāji raksturo to, cik efektīvi uzņēmums spēj izmantot tā līdzekļus, tādēļ, lai spētu noteikt vai analizējamais uzņēmums efektīvi izmanto savus aktīvus, darba autors veiks šo rādītāju aprēķinu pēc formulām 1.4, 1.5, 1.6 un 1.7.

2.9. tabula

Uzņēmuma X kopējo aktīvu aprites koeficients 2013.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013
Neto apgrozījums, EUR	428838	441479	376886
Vidējā aktīvu vērtība, EUR	104771	93655	86370.5
Kopējo aktīvu aprites koeficients	4.09	4.71	4.36

Dažādos literatūras avotos ir minēts, ka kopējo aktīvu aprites koeficientam nevajadzētu būt zem 3 un kā redzams pēc veiktajiem aprēķiniem tabulā 2.9, uzņēmumam pēdējos gados šis rādītājs ir bijis virs 4, ko var raksturot kā labu rādītāju. Augstāks aktīvu aprites koeficients ir bijis 2014.gadā kad tas sasniedz 4,71 un būtu izskaidrojams ar neto apgrozījuma straujāku pieaugumu salīdzinājumā ar vidējiem aktīviem. Viens no iemesliem ātrākai aktīvu aprītei 2014.gadā varētu būt tas, ka uzņēmums no debitoriem naudas līdzekļus spēja iekasēt īsākā

terminā salīdzinot ar iepriekšējo periodu, jo pēc horizontālās analīzes datiem tabulās 2.1 un 2.3 redzams, ka apgrozījumam pieaugot par 17,14%, debitoru parādi uz pārskata gada beigām palielinājās vien par 0,29% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

2.10. tabula

Uzņēmuma X kopējo aktīvu aprites koeficients 2013.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013
Realizētās produkcijas ražošanas izmaksas, EUR	113485	105266	115177
Krājumu vidējais atlikums, EUR	18714.5	18762	18805
Krājumu aprites koeficients	6.06	5.61	6.12
Krājumu aprites dienu skaits	59	64	59

Uzņēmumu krājumu aprites ātrums ir atkarīgs no uzņēmuma darbības veida un iegūtos rādītājus būtu ieteicams salīdzināt ar nozares vidējiem rādītājiem lai iegūtu pilnīgu priekšstatu par to atbilstību uzņēmuma darbības veidam. Kopumā augstāks krājumu aprites koeficients liecina par ātrāku krājumu apriti un mazāku to daudzumu, bet zemās koeficients liecinātu par lielāku līdzekļu ieguldījumu krājumos.

Pēc veiktajiem aprēķiniem tabulā 2.10 redzams, ka krājumu aprite pēdējos gados ir saglabājusies līdzīgā apmērā un krājumos ieguldītie līdzekļi gada laikā ir apritējuši apmēram 6 reizes. Krājumu apmēru ir nepieciešams samērot ar uzņēmuma apgrozījuma apjomu, lai tie būtu pietiekami uzņēmuma produkcijas pārdošanas plānu realizēšanai.

Šo koeficientu izsakot dienās, darba autors formulā izmantoja 360 dienas, lai uzzinātu, cik dienas ir nepieciešamas krājumu pārdošanai un atjaunošanai. Pēc veiktajiem aprēķiniem var secināt, ka uzņēmumam šī procesa veikšanai ir vajadzīgas apmēram 60 dienas. Kā var novērot pēc uzņēmuma pārskatiem, tad gan krājumu atlikums uz pārskata gada beigām, gan arī ražošanas izmaksas pēdējo gadu laikā nav īpaši mainījušās, līdz ar to krājumu aprites koeficientos un to aprites dienu skaitā nav notikušas īpašas izmaiņas.

2.11. tabula

Uzņēmuma X debitoru parādu aprites koeficients 2013.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013
Neto apgrozījums, EUR	428838	441479	376886
Vidējā debitoru parādu summa, EUR	55545.5	51961	52197.5
Debitoru parādu aprites koeficients	7.72	8.50	7.22
Debitoru parādu aprites dienu skaits	47	42	50

Debitoru aprites koeficients parāda, cik reizes gada laikā uzņēmuma debitora parādi ir pārvērsti naudas līdzekļos. Šim koeficientam nav noteiktas kādas robežas, bet ir lietderīgi to salīdzināt ar nozares vidējo rādītāju, kā arī ar kreditoru parādu aprites laiku.

Pēc tabulas 2.11 datiem var secināt, ka debitoru parādi naudas līdzekļos 2015.gadā tika pārvērsti vidēji 7,72 reizes un līdzīgi arī 2013.gadā kad šis rādītājs bija 7.22, bet 2014.gadā uzņēmums to spējis izdarīt 8.50 reizes. 2014.gada rādītājs bija augstāks pateicoties tam, ka salīdzinot ar abiem pārējiem gadiem, uzņēmumam bija augstāks neto apgrozījums un vidējā debitoru parādu summa bija mazāka. Aplūkojot debitoru parādu apriti dienās, ir redzams, ka visīsākais laiks no preces nosūtīšanas brīža klientam, līdz naudas līdzekļu nonākšanai uzņēmuma rīcībā ir bijis nepieciešams 2014.gadā, kad šis cikls prasīja 42 dienas, kas ir labs uzlabojums, salīdzinot ar 2013.gadu, kad tas prasīja 50 dienas. 2015.gadā debitoru parādu aprites laiks samazinās līdz 47 dienām, ko var vērtēt negatīvi ņemot vērā uzņēmuma ierobežotos naudas līdzekļus un lielo īstermiņa kreditoru īpatsvaru sabiedrībai.

2.12. tabula

Uzņēmuma X kreditoru parādu aprites koeficients 2013.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013
Realizētās produkcijas ražošanas izmaksas, EUR	113485	105266	115177
Vidējā kreditoru parādu summa, EUR	183486	200841	216889
Kreditoru parādu aprites koeficients	0.62	0.52	0.53
Kreditoru parādu aprites dienu skaits	582	687	678

Veicot aprēķinus par uzņēmuma kreditoru parādu aprites rādītājiem, var izdarīt secinājumus cik aprite reizes un cik dienas uzņēmumam būs nepieciešams saistību izpildīšanai.

Pēdējo gadu laikā ir vērojams, ka uzņēmumam, nepieciešamo dienu skaits kreditoru parādu apmaksai turpina samazināties. 2015.gadā salīdzinājumā ar 2014.gadu dienu skaits kas nepieciešams kreditoru parādu apmaksai samazinājās par 105 dienām, kas pozitīvi vērtējams tieši no kreditoru puses, jo liecina par to, ka uzņēmums spēj apmaksāt savas saistības. Šāds samazinājums varētu būt pateicoties uzņēmuma gūtajai peļņai pēdējo divu gadu laikā, kuru iespējams, tas ir novirzījis savu saistību izpildei. Pēc tabulā 2.11 un 2.12 veiktajiem aprēķiniem, var secināt, ka uzņēmuma kreditoru parādu dzēšanas laiks ir ievērojami lielāks par debitoru parādu dzēšanas laiku, tādējādi šāda situācija uzņēmumam nerada naudas trūkumu un kopumā vērtējama kā pozitīva.

2.4.5 Uzņēmuma X rentabilitātes rādītāji

Uzņēmuma īpašnieki ieguldot līdzekļus uzņēmumā ir ieinteresēti, lai tie dotu pēc iespējas lielāku atdevi. Arī uzņēmuma veiksmīgai pastāvēšanai ir svarīgi, lai tā darbība būtu rentabla un lai tas savas darbības rezultātā spētu saviem akcionāriem nodrošināt ieguldīto līdzekļu atdevi, kā arī spētu nopelnīt pietiekamus līdzekļus uzņēmuma attīstīšanai.

Uzņēmuma rentabilitātes rādītājiem nav noteiktu kritēriju un lai pilnīgāk izvērtētu uzņēmuma darbības efektivitāti, tā rādītājus var salīdzināt ar nozares vidējiem rādītājiem, bet kopumā augstāki rentabilitātes rādītāji nozīmē uzņēmuma augstāku efektivitāti.

Rentabilitātes rādītāju aprēķināšanai tiks izmantotas 1.8, 1.9 un 1.10 formulas.

2.13. tabula

Uzņēmuma X realizācijas rentabilitāte 2012.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013	2012
Pārskata perioda tirā peļņa, EUR	17952	32707	1074	3063
Neto apgrozījums, EUR	428838	441479	376886	299473
Realizācijas rentabilitāte	4.19%	7.41%	0.28%	1.02%

Apgrozījuma rentabilitāte (ROS) cik procentus no uzņēmuma apgrozījuma sastāda peļņa. Tā kā uzņēmums pēdējos gados ir strādājis ar peļņu, tad rentabilitātes rādītāji ir pozitīvi. Vismazāko realizācijas rentabilitāti uzņēmums sasniedza 2013.gadā, kad tā bija vien 0,28%, kas vērtējama kā ļoti zema un ir izskaidrojama ar uzņēmuma nelielo peļņu. Lielākā realizācijas rentabilitāte darbā apskatāmā perioda ietvaros bija 2014.gadā, kad tā sasniedza 7,41%. Kopumā ņemot realizācijas rentabilitātes rādītāji uzņēmumam vērtējami kā zemi, īpaši 2013.-2012.gadā, situācijai neaudz uzlabojoties, turpmākajos gados.

Šos rādītājus var arī interpretēt kā peļņas ieguvumu no vienas neto apgrozījuma vienības, kā piemēram, 2014.gadā viens euro neto apgrozījuma vienības deva apmēram 0,074 euro peļņu, bet 2015.gadā 0,0419 euro peļņu uz apgrozījuma vienību.

Ja uzņēmums vēlas uzlabot šos rādītājus, tam būtu nepieciešams pievērst uzmanību savai cenu politikai, ar iespējām to celt, vai arī meklēt iespējas produktu pašizmaksas samazināšanai, kā arī pozitīvus rezultātus varētu dot pārdošanas, administrācijas un citu izdevumu samazinājums.

Uzņēmuma X aktīvu rentabilitāte 2013.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013
Peļņa pirms % maksājumiem un nodokļiem, EUR	17952	32707	1074
Aktīvu vidējā vērtība, EUR	104771	93655	86370.5
Aktīvu rentabilitāte	17.13%	34.92%	1.24%

Aktīvu rentabilitāte (ROA) raksturo uzņēmuma rīcībā esošo aktīvu izmantošanas efektivitāti. Kā var novērot pēc tabulas 2.14 veiktajiem aprēķiniem tad pēdējo trīs gadu laikā aktīvu izmantošanas efektivitāte ir bijusi ļoti atšķirīga. 2013.gadā ņemot vērā nelielo peļņu aktīvu rentabilitāte bija 1,24%, taču 2014.gadā bija novērojams būtisks aktīvu rentabilitātes pieaugums sasniedzot 34,92%, savukārt 2015.gadā nokritās gandrīz uz pusi, ko var arī novērot peļņas kritumā attiecībā pret iepriekšējo gadu, vienlaikus neto apgrozījumam samazinoties tikai par 2,86% liecinot par izdevumu pieaugumu.

Šis rādītājs parāda kādu peļņu uzņēmums spēj gūt uz tā rīcībā esošo vienu aktīva vienību, kā piemēram 2013.gadā tie bija 0.012 euro, 2014.gadā – 0,349 euro, bet 2015.gadā 0.171 euro uz vienu aktīva vienību. Kopumā uzņēmuma aktīvu rentabilitātes rādītāji pēdējos divos gados ir vērtējami, kā labi, tomēr lai precīzāk to spētu novērtēt, iegūtos rādītājus vajadzētu salīdzināt ar nozares vidējiem rādītājiem.

Pašu kapitāla rentabilitātes (ROE) aprēķinu veikšanai nepieciešams izmantot uzņēmuma paša kapitāla lielumu, bet tā kā šis kapitāls ir negatīvs, šī aprēķinu veikšana nebūs korekta.

2.4.6 Uzņēmuma likviditātes rādītāji

Uzņēmuma likviditātes analīzes galvenais mērķis ir noteikt tā maksātspēju. Likviditātes analīzes gadījumā tiek novērtēta uzņēmuma īstermiņa finansiālais stāvoklis, jeb spēja pilnā apmērā un laikā segt īstermiņa saistības. Likviditātes rādītāji ir ļoti noderīgi kreditoru, investoru un piegādātāju pārstāvjiem, lai noskaidrotu vai uzņēmums spēs izpildīt saistības pret tiem. Jo uzņēmumu likviditāte ir augstāka, jo mazākas ir iespējas, ka to var sagaidīt finansiālas grūtības, tomēr likvidi aktīvi parasti nozīmē, ka tie ir arī mazāk ienesīgi, piemēram, lielas naudas līdzekļu apjoms uzņēmuma bankas kontā nedos no tiem atdevi.

Uzņēmuma likviditātes novērtēšanai tiks izmantoti visi trīs iepriekš norādītie likviditātes rādītāji un to aprēķināšanai tiks izmantotas 1.11, 1.12 un 1.13 formulas.

Uzņēmuma X absolūtā likviditāte 2012.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013	2012
Naudas līdzekļi, EUR	1640	3142	3813	1844
Īstermiņa saistības, EUR	178497	188475	213207	220571
Absolūtā likviditāte	0.01	0.02	0.02	0.01

Analizējot absolūtās likviditātes aprēķinu tabulā 2.16, var novērot, ka tās lielums pēdējos gados ir bijis gandrīz nemainīgi mazs. Kā jau iepriekš minēts šīs likviditātes koeficienta ieteicamās robežas ir 0,1-0,7, kurām pētāmais uzņēmums nav spējis tuvuoties nevienā no pēdējiem gadiem. Šī koeficienta zemo vērtību var skaidrot ar to, ka uzņēmumam ir ļoti liels īstermiņu kreditoru īpatsvars bilances pasīvā, kā arī ļoti mazs naudas līdzekļu īpatsvars bilances aktīvā.

Uzņēmuma zemā absolūtā likviditāte var nozīmēt naudas līdzekļu trūkumu īstermiņu saistību segšanai, ko var vērtēt kā negatīvu situāciju, tomēr naudas līdzekļu apjomam ir tendence svārstīties un uz šī rādītāja aprēķināšanas datumu, sasniedzot zemāko punktu, var būtiski ietekmēt koeficienta lielumu. Uzņēmumam ir arī salīdzinoši liels debitoru apjoms bilances aktīvos un ja šīs prasības pret uzņēmumu tiek kārtotas savlaicīgi, tad tam, iespējams, ir arī pietiekami daudz naudas līdzekļu savlaicīgai saistību kārtošanai, jo pēc iepriekš aprēķinātiem aprites rādītājiem, kreditoru parādu apmaksas dienu skaits ievērojami pārsniedza debitoru parādu dienu apmaksas skaitu.

Uzņēmuma X ātrā likviditāte 2012.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013	2012
Naudas līdzekļi, EUR	1640	3142	3813	1844
Debitoru parādi, EUR	59054	52037	51885	52510
Īstermiņa saistības, EUR	178497	188475	213207	220571
Ātrā likviditāte	0.34	0.29	0.26	0.25

Līdzīgi kā ar absolūto likviditāti arī ātrās likviditātes ieteicamās robežas, kuras ir no 0,8-1,0 uzņēmums nav spējis sasniegt nevienā no pēdējiem gadiem. Šī rādītāja dinamika ir augoša, kas ir pozitīvs rādītājs un raksturo uzņēmuma finansiālā stāvokļa uzlabošanos, tomēr tas notiek visai lēni. Visstraujāk šis rādītājs pieauga 2014.gadā attiecībā pret iepriekšējo gadu un galvenie iemesli šī rādītāja uzlabošanai ir debitoru parādu pieaugums un īstermiņu saistību straujāks samazinājums.

Ātrās likviditātes zemos koeficientus var vērtēt negatīvi, jo šis rādītājs raksturo uzņēmuma finansiālo stabilitāti un šajā gadījumā uzņēmumam var rasties problēmas ar īstermiņu saistību kārtošānu.

2.18. tabula

Uzņēmuma X kopējā likviditāte 2012.-2015.gadā

Gads	2015	2014	2013	2012
Apgrozāmie līdzekļi, EUR	79399	73903	74499	73164
Īstermiņa saistības, EUR	178497	188475	213207	220571
Kopējā likviditāte	0.44	0.39	0.35	0.33

Pēc 2.18 tabulas rādītājiem var secināt, ka arī ar kopējās likviditātes ieteicamo robežu, kas ir no 1-2, izpildi uzņēmumam ir problēmas. Ņemot vērā šos rādītājus uzņēmuma maksātspēju var vērtēt kā visai zemu, jo tas ar apgrozāmajiem līdzekļiem nespēj segt savas īstermiņa saistības un šajā gadījumā tas, iespējams, darbojas liela riska apstākļos. Viss lielāko ietekmi uz uzņēmuma kopējās likviditātes rādītājiem atstāj īstermiņu saistību apjoms, kas vairāk kā divas reizes pārsniedz apgrozāmos līdzekļus. Tomēr pēc veiktajiem aprēķiniem ir redzams, ka kopējās likviditātes rādītāji uzņēmumam gadu no gada uzlabojas, kas galvenokārt ir noticis uz īstermiņa saistību apjoma samazinājumu un nelielu pieaugumu uzņēmuma apgrozāmajos līdzekļos.

Veicot uzņēmuma X finanšu stāvokļa analīzi, tika konstatēts, ka uzņēmumam, pēdējo darbības gadu laikā ir izveidojies negatīvs pašu kapitāls, ko ir izraisījusi uzņēmuma neveiksmīgā darbība vairāku iepriekšējo gadu laikā, kad tas strādāja ar lieliem zaudējumiem. Līdz ar to, autoram nebija iespējams veikt uzņēmuma bilances pasīvu vertikālo analīzi, pašu kapitāla rentabilitātes aprēķinus, kā arī nevienu no kapitāla struktūras rādītāju aprēķiniem. Lai arī uzņēmumam pēdējie darbības gadi ir bijuši veiksmīgāki, par ko liecina rentabilitātes rādītāji un arī tas, ka uzņēmums ir strādājis ar peļņu, tomēr iepriekšējos gados radītos zaudējumus vēl nav izdevies atpelnīt. Arī uzņēmumu likviditātes rādītāji liecina par tā iepriekšējo gadu neveiksmēm, kuru rezultātā, iespējams, izveidojušās lielas īstermiņu saistības, kas ietekmē uzņēmuma likviditāti. Līdz ar to visi aprēķinātie likviditātes rādītāji uzņēmumam bija zem visbiežāk literatūras avotos norādīto kritēriju robežām, kas var liecināt par tā maksātspējas problēmām. Uzņēmuma aprites rādītāju novērtēšanai būtu nepieciešama to salīdzināšana ar nozares vidējiem vai konkurentu rādītājiem, bet spriežot pēc pēdējo gadu aprites rādītāju dinamikas, autors secina, ka uzņēmuma aktīvu izmantošanas efektivitāte ir uzlabojusies, tomēr uzmanību ir vērts pievērst kreditoru augstajam parādu aprites laikam, kas

no uzņēmuma viedokļa raugoties ir labvēlīgs tam, tomēr kreditoriem tas var dot signālu, ka tam ir problēmas ar esošo saistību kārtošanu termiņos.

Lai gūtu pilnīgāku priekšstatu par to vai konstatētās problēmas saistītas ar uzņēmuma iepriekšējo gadu neveiksmīgo darbību, vai arī tās ir kādas nozares īpatnības, turpmākā darba gaitā autors salīdzinās iegūtos datus ar līdzīgiem nozarē strādājošiem uzņēmumiem.

3. UZŅĒMUMA X FINANŠU RĀDĪTĀJU SALĪDZINĀJUMS AR KONKURENTIEM

3.1 Peļņas vai zaudējuma aprēķina vertikālās analīzes salīdzinājums

Veicot uzņēmumu peļņas vai zaudējumu pārskata vertikālās analīzes aprēķinus, iegūtie dati apkopoti tabulā 3.1.

3.1. tabula

Uzņēmumu peļņas vai zaudējumu aprēķina struktūras salīdzinājums 2013.-2015.gadā

Rādītājs	Uzņēmuma X struktūra %			Uzņēmuma A struktūra %			Uzņēmuma B struktūra %		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
1. Neto apgrozījums	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	70.11	66.18	66.97	71.09	72.59	67.28	85.90	82.91	80.54
3. Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	29.89	33.82	33.03	28.91	27.41	32.72	14.10	17.09	19.46
4. Pārdošanas izmaksas	26.46	23.84	30.56	12.21	12.86	11.65	8.48	9.68	8.93
5. Administrācijas izmaksas	0.90	1.93	1.52	8.11	8.41	10.17	3.54	3.80	3.39
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	2.29	0.03	0.05	0.04	0.59	-	0.65	0.08	0.07
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	0.08	0.13	0.31	0.19	0.41	0.45	0.47	0.42	0.21
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	-	-	-	-	-	-	0.11	0.77	0.01
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	0.55	0.54	0.41	0.12	0.09	0.20	0.98	0.57	1.00
17. Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	-	-	-	8.33	6.23	10.26	1.39	3.46	6.02
18. Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	-	-	-	1.43	0.85	1.78	0.24	0.62	0.92
22. Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	4.19	7.41	0.28	6.89	5.38	8.48	1.15	2.84	5.10

Pēc veiktajiem aprēķiniem var secināt, ka uzņēmumam B ir lielāks pārdotās produkcijas ražošanas izmaksu īpatsvars attiecībā pret neto apgrozījumu nekā uzņēmumiem X un B, kas varētu liecināt par mazāku uzcenojuma procentu tā produkcijai. Uzņēmumam X ir ievērojami lielāks pārdošanas izmaksu īpatsvars attiecībā pret neto apgrozījumu salīdzinājumā ar tā konkurentiem, bet tam ir savukārt ir mazāks administrācijas izmaksu īpatsvars, kas varētu

liecināt par mazāku personālu uzņēmuma administrācijā. Sakarā ar to, ka uzņēmums X iepriekšējos gados ir strādājis ar zaudējumiem, tam pēdējos gados nav bijis jāmaksā peļņas nodoklis, neskatoties uz to, ka tas tomēr ir strādājis ar peļņu.

3.2 Kapitāla struktūras rādītāju salīdzinājums

Analizējamā uzņēmuma X finanšu rādītāju salīdzināšanai autors izvēlējās divus tā konkurentus, kas pēc iespējas vairāk atbilst analizējamā uzņēmuma profilam. Salīdzināšanai tiks izmantoti visi iepriekš minētie finanšu analīzes rādītāji.

3.2. tabula

Uzņēmumu pašu kapitāls 2012.-2015.gadā

Uzņēmums	2015.g.	2014g.	2013g.	2012g.
X	-90760	-108712	-141418	-142493
A	147751	135212	142992	137494
B	68542	63089	50520	25916

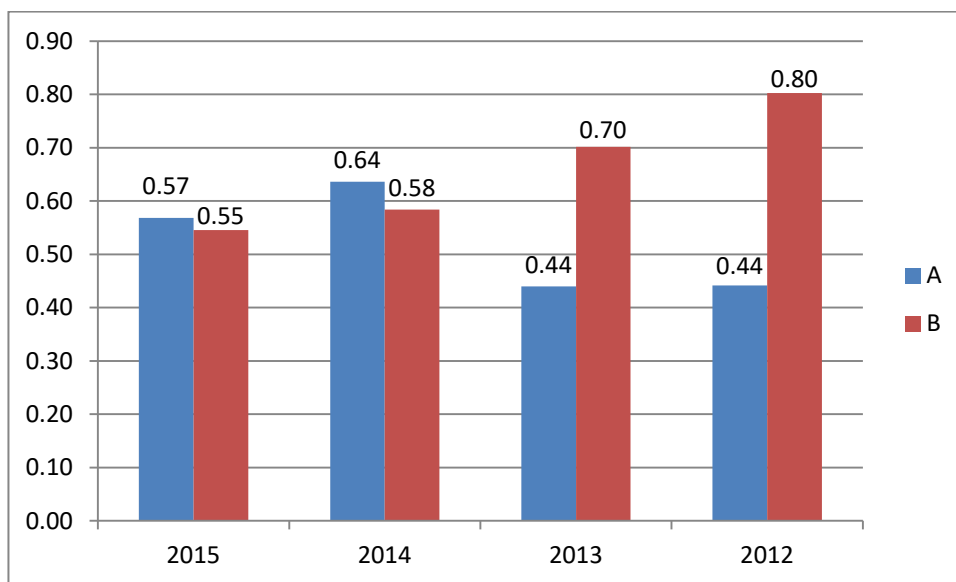
Kā redzams tabulā 3.2 tad salīdzinājumā ar uzņēmumu X, A un B uzņēmumiem pašu kapitāls pēdējos gados ir pozitīvs, līdz ar to ir iespējams veikt kapitāla struktūras rādītāju aprēķināšanu.

3.1 Att. Pašu kapitāla īpatsvara koeficienta salīdzinājums 2012-2015.gada

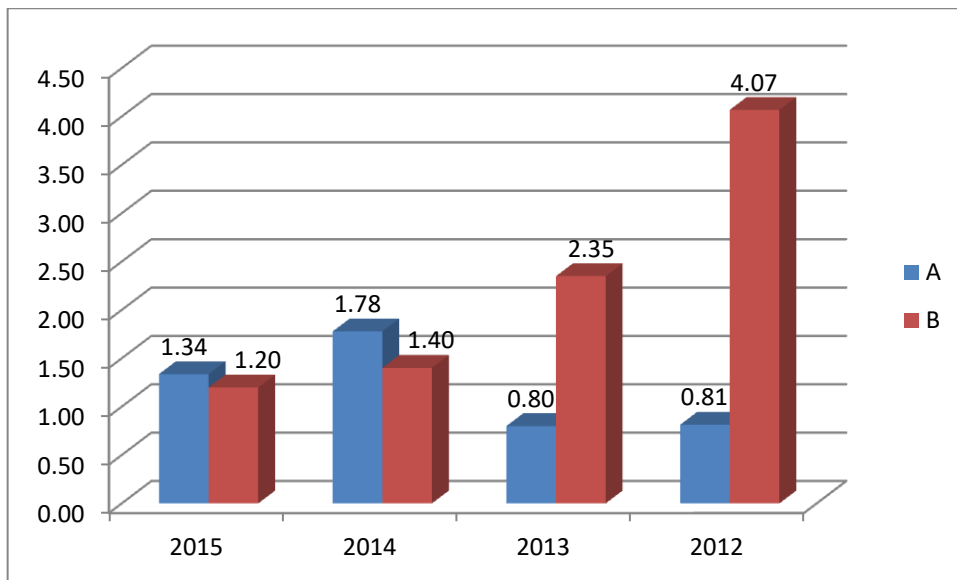
Salīdzinājumā ar uzņēmumu X, kuram nemaz nav iespējams aprēķināt paša kapitāla īpatsvaru, tā konkurentiem tika veikts rādītāju aprēķins kuri atspoguļoti att 3.1. Tikai uzņēmumam A 2012. un 2013.gadā izdevās pārsniegt šī rādītāja ieteicamo minimālo vērtību 0,5 kas liecina par stabilu uzņēmuma finanšu līdzekļu struktūru. Kā pozitīvu, var piezīmēt

tendenci, ka visiem trīs salīdzināmajiem uzņēmumiem pēdējā gada laikā ir pieaudzis pašu kapitāls un samazinājies aizņemtais kapitāls, kas liecina par uzņēmumu lielākas neatkarības palielināšanos attiecībā pret aizņemtajiem līdzekļiem, ko var novērot arī att.3.1, kur uzņēmumi A un B ir ļoti tuvu koeficienta minimālai vērtībai, sasniedzot attiecīgi 0,43 un 0,45 lielu paša kapitāla īpatsvaru.

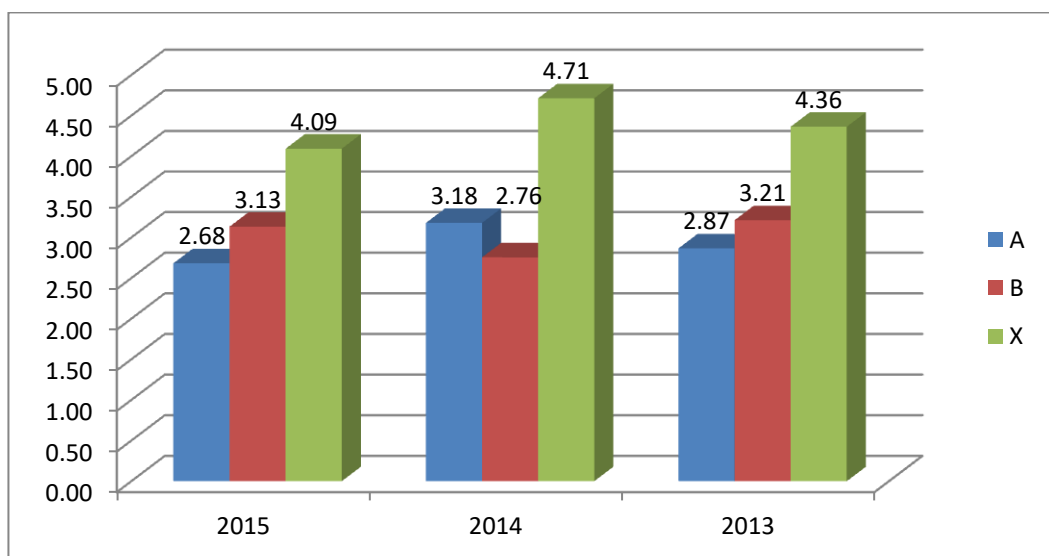
3.2 Att. Aizņemtā kapitāla īpatsvara koeficienta salīdzinājums 2012-2015.gada

Aizņemtā kapitāla īpatsvaru var salīdzināt tikai uzņēmuma A un B starpā un att.3.2 ir novērojams, ka uzņēmumi iekļaujas koeficienta ieteicamās robežās kas ir no 0,4-0,8. Sakarā ar to, ka pēdējo gadu laikā abiem uzņēmumiem šis koeficients ir zemāks nekā ieteicamais maksimālais, pēc autora domām, spriežot pēc šī koeficienta datiem, kreditori daudz labprātāk izsniegtu aizdevumu šiem uzņēmumiem, nekā uzņēmumam X. Līdz ar to uzņēmumu attīstībai šiem uzņēmumiem ir pieejamas daudz plašākas iespējas piesaistīt ārējo finansējumu, savukārt uzņēmumam X būtu jāpaļaujas uz pašu nopelnīto, vai īpašnieku līdzekļu ieguldīšanas iespējām. Savstarpējās konkurences apstākļos papildus pieejamie finanšu līdzekļi var dot uzņēmumam lielākas priekšrocības attiecībā pret konkurentu, kuram ir jāstrādā ierobežotu finanšu resursu apstākļos.

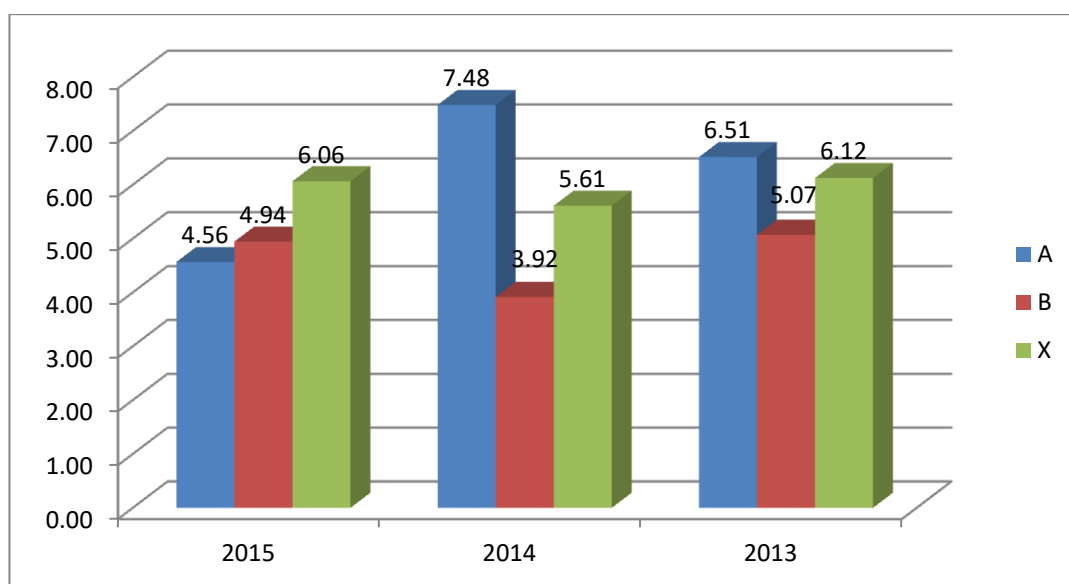
3.3 Att. Attiecības starp pašu un aizņemtā kapitāla salīdzinājums 2012-2015.gada

Pēc att. 3.3 atspoguļotiem datiem var novērot, ka salīdzināmiem uzņēmumiem pašu un aizņemtā kapitāla attiecība ir diezgan svārstīga. Ja šis koeficients ir lielāks par 1, tas liecina, ka uzņēmumi daudz izmanto aizņemto kapitālu, tomēr atšķirībā no uzņēmuma X kurš savas darbības nodrošināšanai šobrīd pilnībā ir atkarīgs no aizņemtā kapitāla, uzņēmumu A un B situāciju uz 2015.gada beigām, jau var vērtēt kā pozitīvu jo koeficienta vērtība tikai nedaudz pārsniedz ieteicamo robežu. Īpaši var atzīmēt uzņēmuma B paša un aizņemtā kapitāla dinamiku, kas nozīmē uzņēmuma būtisku samazinājuma atkarību no aizņemtā kapitāla, kam par pamatu var būt saistību dzēšana un pašu kapitāla palielināšanās, tādējādi uzlabojot sava uzņēmuma stabilitāti.

3.4Att. Kopējo aktīvu aprites koeficienta salīdzinājums 2013-2015.gadā

Kopējo aktīvu aprites koeficients norādu uz aktīvu izmantošanas efektivitāti neto apgrozījuma veidošanā. Salīdzinot ar saviem konkurentiem A un B pēc att.3.4 var spriest, ka, pēdējo gadu laikā uzņēmums X efektīvāk ir izmantojis savus aktīvus, lai veidotu neto apgrozījumu, proti, uz katru ieguldīto euro uzņēmuma aktīvos tas spējis veidot 4,09 EUR lielu apgrozījumu 2015.gadā. Ekonomisti uzskata, ka šim rādītājam nevajadzētu būt zemākam par 3, kas var liecināt par pārmērīgām investīcijām uzņēmumā, vai nepietiekamo apgrozījumu attiecībā pret investīcijām. Uzņēmumam X šis koeficients pēdējos gados ir bijis stabili virs 4, kas nozīmē, ka uzņēmums efektīvi izmantojis savus aktīvus.

3.5Att. Krājumu aprites koeficienta salīdzinājums 2013-2015.gadā

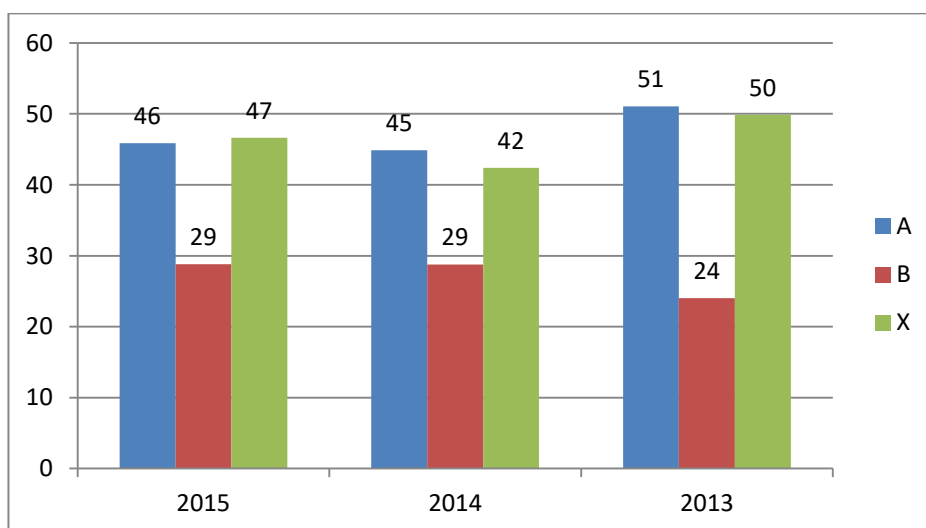
Pēc uzņēmumu krājumu aprites koeficienta salīdzināšanas var spriest, cik reizes gada laikā katrā uzņēmumā ir apritējuši krājumos ieguldītie līdzekļi. Ja uzņēmumam X pēdējo trīs gadu laikā šis koeficients ir bijis diezgan līdzīgs, tad konkurentiem tas ir bijis salīdzinoši svārstīgs. Zemākais koeficients šajā periodā starp salīdzināmajiem uzņēmumiem ir bijis uzņēmumam B 2014.gadā, kas var liecināt, ka tas krājumos šajā periodā bija ieguldījis vairāk līdzekļu attiecībā pret konkurentiem tādā veidā iesaldējot kapitālu, kas nenes peļņu. 2015.gadā uzņēmuma X krājumos ieguldītie līdzekļu kopumā apritēja 6,06 reizes, kas bija labāks rādītājs par tā konkurentiem un zinot uzņēmuma lielo atkarību no aizņemtā kapitāla, tas ir vērtējams ļoti pozitīvi, jo šajā situācijā tam ir ļoti svarīga ātrā krājumu aprite.

Ir ļoti svarīga optimāla krājumu apjoma noteikšana, jo tas spēj uzlabot uzņēmumam naudas plūsmu, kā arī to aprites ātrumu, kamēr nepietiekamas krājumu noteikšanas gadījumā uzņēmumam var rasties situācija, ka tas nespēj apmierināt klienta pieprasījumu pēc precēm, tādā veidā samazinot uzņēmuma apgrozījumu.

Uzņēmumu krājumu aprīte dienās 2013.-2015.gadā

Uzņēmums	2015.g	2014.g	2013.g
A	79	48	55
B	73	92	71
X	59	64	59

Izsakot uzņēmuma krājumu aprītes koeficientu dienās tabulā 3.3 redzams, cik dienas katram uzņēmumam ir nepieciešamas, lai pārdotu un atjaunotu savus krājumus. Kā jau pēc att. 3.5 varēja secināt, tad ātrāka krājumu atjaunošana 2015.gadā bija uzņēmumam X kuram šis process prasīja 55 dienas, bet lēnāk šis process noritēja uzņēmumam A, kuram bija nepieciešamas 79 dienas krājumu pārdošanai un atjaunošanai.

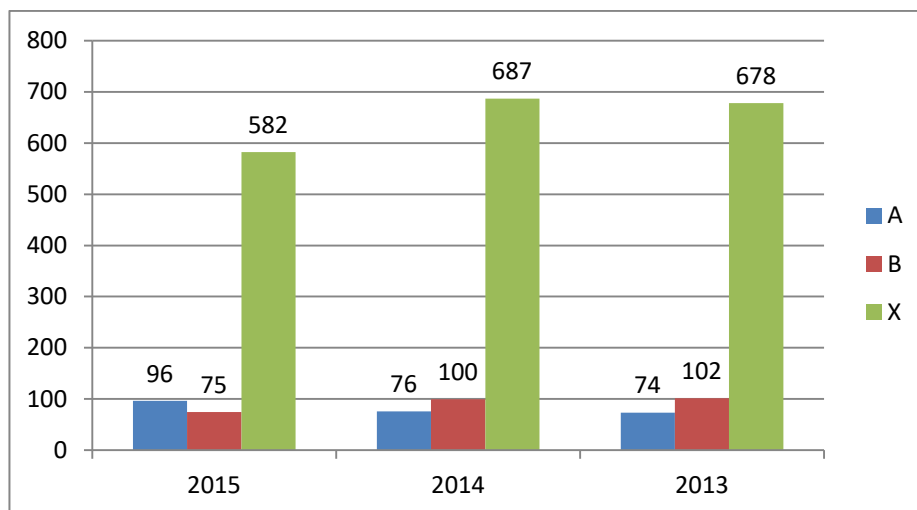

3.6Att. Debitoru parādu aprītes laiks dienās salīdzinājums 2013-2015.gadā

Salīdzinot debitoru parādu aprītes laiku att. 3,6, var secināt, ka uzņēmumiem A un X, iespējams, kreditēšanas nosacījumi debitoriem varētu būt līdzīgi, turpretī uzņēmums B ir panācis īsāku debitoru parādu aprītes laiku, iespējams, piemērojot stingrākus kreditēšanas nosacījumus saviem klientiem. Uzņēmumam B 2015.gadā ir bijis par 44 629EUR lielāks apgrozījums, kā uzņēmumam X, tomēr tas ir spējis debitoru parādus iekasēt par 16 dienām ātrāk, kas varētu liecināt par efektīvāku debitoru parādu administrēšanas politiku.

Ilgāks debitoru aprītes laiku varētu ietekmēt arī vairāku iepriekšējo periodu nemaksātie debitoru parādi, tādā veidā palielinot kopējo parādu aprītes laiku un iesaldējot uzņēmuma līdzekļus, kurus tas nevar izmantot peļņas gūšanai. Lai nonāktu šādā situācijā, pirms sadarbības uzsākšanas ar jaunu klientu būtu lietderīgi, pārbaudīt tā kredītspēju, kā arī

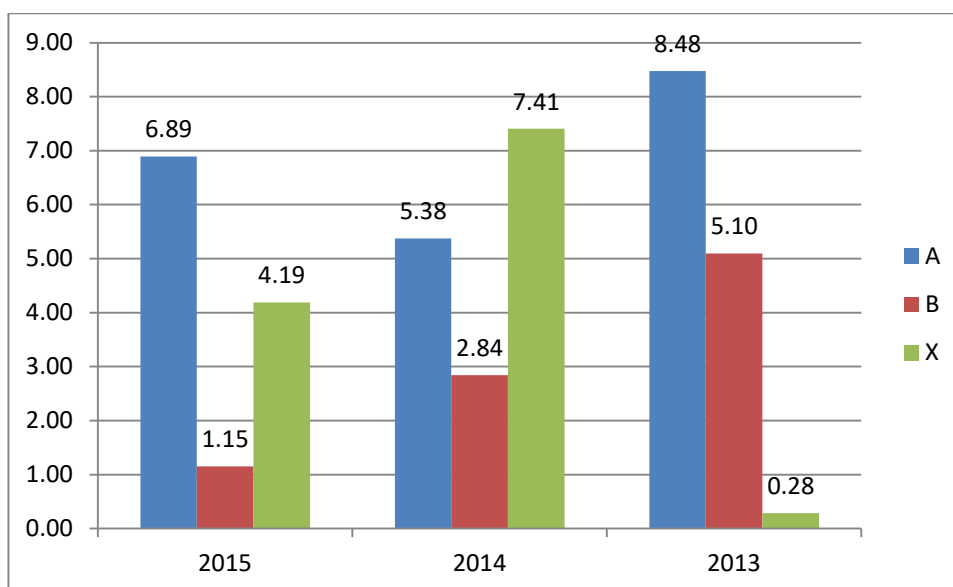
šaubīgiem klientiem ieviest stingrākus kredīta limitus un īpaši rūpīgi kontrolēt to apmaksas termiņu ievērošanu.

3.7Att. Kreditoru parādu aprites laiks dienās salīdzinājums 2013-2015.gadā

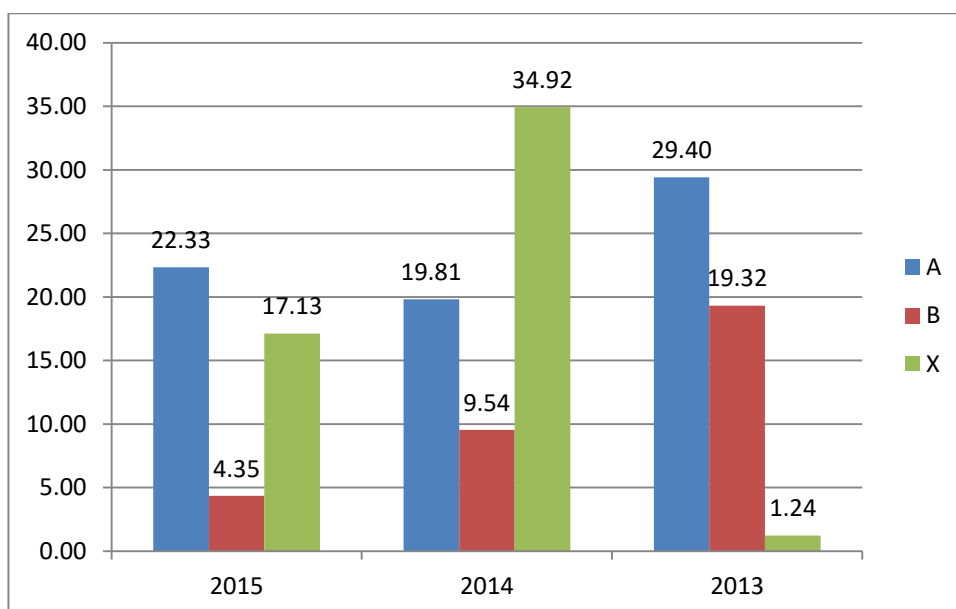
Salīdzinot kreditoru parādes aprites laiku dienās starp uzņēmumiem, ir redzams, ka uzņēmuma X parādu saistību dzēšanas laiks ievērojami vairākkārt pārsniedz abu pārējo uzņēmumu saistību dzēšanas laiku, kas kopumā varētu liecināt, ka uzņēmumam X šis laiks ir lielāks par vidējo laiku nozarē, un ka tam, ir radušās problēmas laikus norēķināties ar saviem kreditoriem. Uzņēmuma X saistību aprites laiks 2015.gadā ievērojami saruka salīdzinot ar 2014.gadu, tomēr tas joprojām ir ievērojami vairāk kā konkurentiem, kuriem lielākais saistību apjomu termiņš pēdējo gadu laikā nepārsniedza 102 dienas. Kreditoru saistību dzēšana uzņēmumam nodrošinātu lielāku neatkarību no aizņemtā kapitāla, kā arī samazinātu vidējo saistību izpildes termiņu, kas būtu pozitīvs signāls uzņēmuma kreditoriem par tā maksāspēju.

Salīdzinot visu uzņēmumu debitoru un kreditoru parādu aprites laiku var secināt, ka nevienam no uzņēmumiem debitoru parādu aprites laiks nav lielāks par kreditoru aprites laiku, kas ir vērtējams pozitīvi, jo šāda situācija nerada naudas līdzekļu trūkumu. Vismazākā starpība starp kreditoru un debitoru parādu aprites laiku novērojama uzņēmumam A, kas varētu liecināt par to, ka uzņēmuma rīcībā ir pietiekami daudz brīvo naudas līdzekļu, kurus tas var izmantot savlaicīgai saistību kārtošanai.

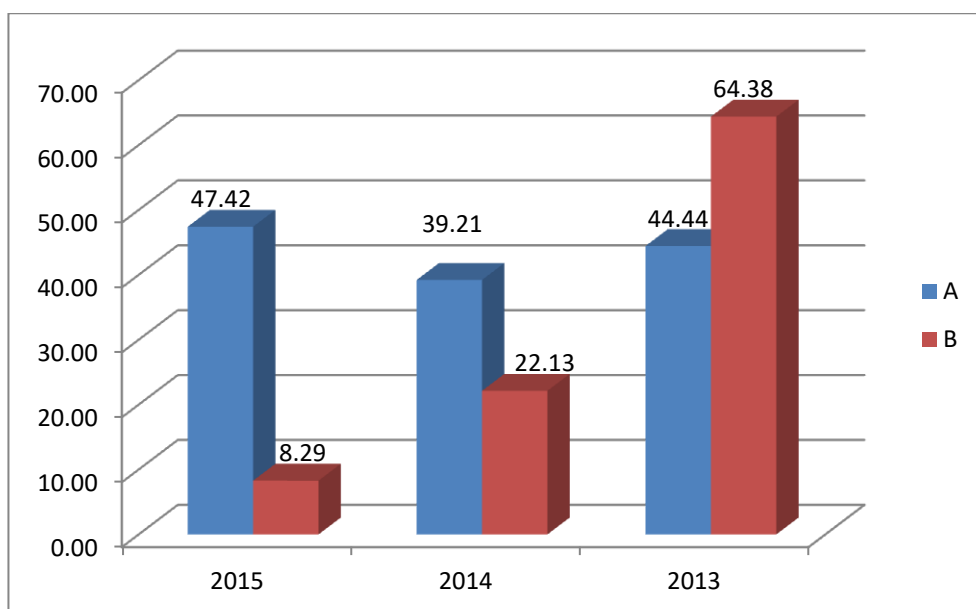
3.8Att. Realizācijas rentabilitātes (%) salīdzinājums 2013-2015.gadā

Realizācijas rentabilitātes rādītāji visiem salīdzinātajiem uzņēmumiem (att. 3.8) ir bijuši mainīgi pēdējo gadu laikā. Visi uzņēmumi ir strādājuši ar peļņu un vislabākos rentabilitātes rādītājus ir izdevies sasniegt uzņēmumam A kura realizācijas rentabilitāte nav bijusi zemāka par 5,38% pēdējo trīs gadu laikā. Lai uzlabotu realizācijas rentabilitātes rādītājus, uzņēmumam ir jāizanalizē savas produkcijas cenas ar iespējām tās palielināt, vai arī jāmeklē iespējas izdevumu samazināšanai vienlaikus, nesamazinot uzņēmuma apgrozījumu. Arī izdevīgākas preču iepirkumu cenas var dot rezultātu realizācijas rentabilitātes paaugstināšanai. Kā redzams att. 3,8, uzņēmumam X realizācijas rentabilitāte 2015.gadā salīdzinot ar iepriekšējo gadu samazinājās, kas spriežot pēc tā peļņas vai zaudējuma aprēķiniem, notika tādēļ, ka uzņēmumam šajā periodā samazinājās neto apgrozījums, vienlaikus pieaugot pārdotās produkcijas ražošanas izmaksām un arī pārdošanas izmaksām, kas savukārt izraisīja peļņas samazinājumu attiecībā pret 2014.gadu. Uzņēmumam B realizācijas rentabilitātes rādītājiem ir tendence samazināties pēdējo trīs gadu laikā, kam par iemeslu ir izmaksu attiecību palielinājums salīdzinājumā pret neto apgrozījumu, kas atstājis tiešu ietekmi uz tā peļņu.

3.9Att. Aktīvu rentabilitātes (%) salīdzinājums 2013-2015.gadā

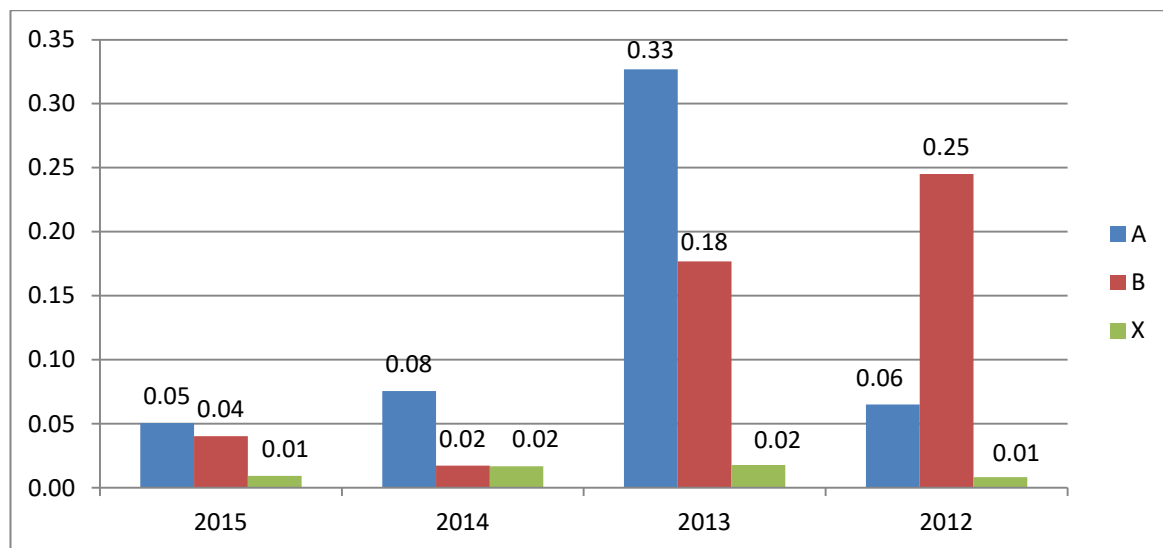
Arī aktīvu rentabilitātes rādītāji uzņēmumiem pēdējo gadu laikā ir diez gan krasi mainījušies. Kā redzams att.3.9 uzņēmumam A aktīvu rentabilitāte pēdējo gadu laikā kopumā ir bijusi stabili augsta, kas liecina par ļoti efektīvu aktīvu pārvaldīšanu peļņas radīšanai. Augstos rādītājus nodrošina labāki peļņas rādītāji attiecībā pret uzņēmuma vidējiem aktīviem, salīdzinot ar tā konkurentiem. Lai gan uzņēmumam X 2014.gadā bija mazāka peļņa nekā uzņēmumam B, tomēr tā aktīvu rentabilitātes rādītājs šajā gadā ir ievērojami augstāks, pateicoties tam, ka uz 1 uzņēmuma aktīvos ieguldīto euro tas spējis nopelnīt 0,34EUR savukārt uzņēmumam B uz 1 EUR kas ieguldīts aktīvos izdevās nopelnīt 0,22EUR. Uzņēmumam B aktīvu rentabilitātes dinamika ir līdzīga kā realizācijas rentabilitātes gadījuma, proti, tās katru gadu samazinās, kas liecina par aktīvu neefektīvākas izmantošanas tendencēm.

3.10Att. Pašu kapitāla rentabilitātes (%) salīdzinājums 2013-2015.gadā

Uzņēmumam X negatīvā pašu kapitāla dēļ nav iespējams veikt šo rentabilitātes aprēķinu un salīdzināt to ar konkurentu rādītājiem, bet ja šo konkurentu rādītājus salīdzina savā starpā, tad att.3.10, ir novērojamas dažādas tendences šā rādītāja izmaiņās. Uzņēmumam B ir novērojams ļoti straujš pašu kapitāla rentabilitātes kritums pēdējo 3 gadu laikā, kas nozīmē, ka atdeve no īpašnieku līdzekļu ieguldījumiem uzņēmumā pēdējo gadu laikā. Ja izanalizē šī uzņēmuma gada pārskatus, tad skaidri var noprast šīs negatīvās tendences iemeslus. Pēdējo trīs gadu laikā uzņēmumam ir palielinājies pašu kapitāls un samazinājusies peļņa. Pašu kapitāls ir palielinājies sakarā ar uzņēmuma iepriekšējo periodu nesadalīto peļņu. Uzņēmumam B savukārt pašu kapitāla rentabilitāte ir saglabājusies salīdzinoši vienmērīga, ko ņemot vērā pārskata datus, var izskaidrot ar salīdzinoši vienmērīgu peļņu un arī pašu kapitāla lielumu šajā periodā.

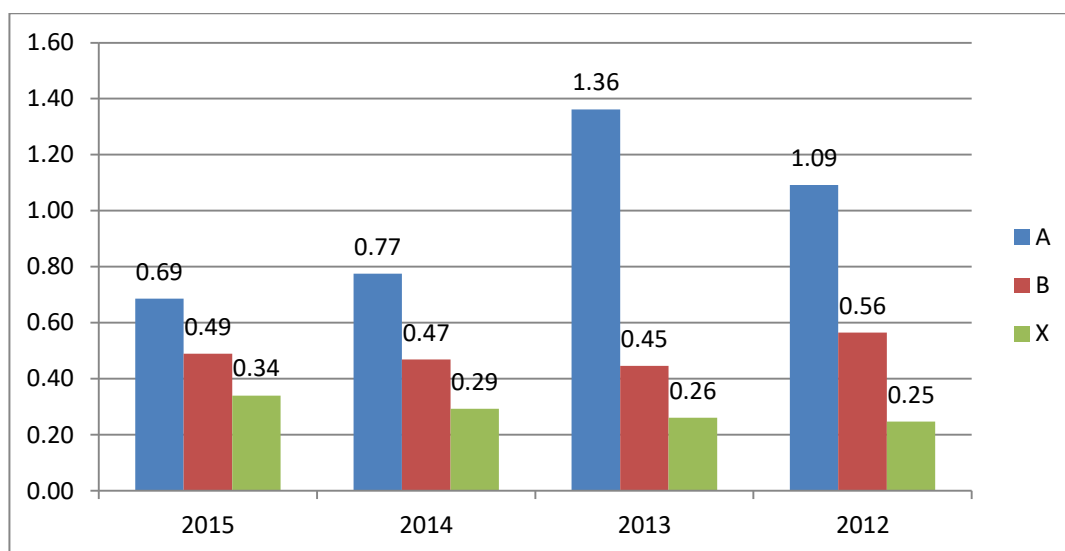
Kopumā vērtējot šos pašu kapitāla rentabilitātes rādītājus, autors secina, ka lielākajā skaitā no gadījumu tie vērtējami ļoti pozitīvi un tā kā šo rādītāju nereti salīdzina ar banku depozītu, vai vērtspapīru ienesīgumu, tad īpašnieku ieguldījums šajos uzņēmumos ir bijis ļoti ienesīgs.

3.11Att. Absolūtās likviditātes rādītāju salīdzinājums 2012-2015.gadā

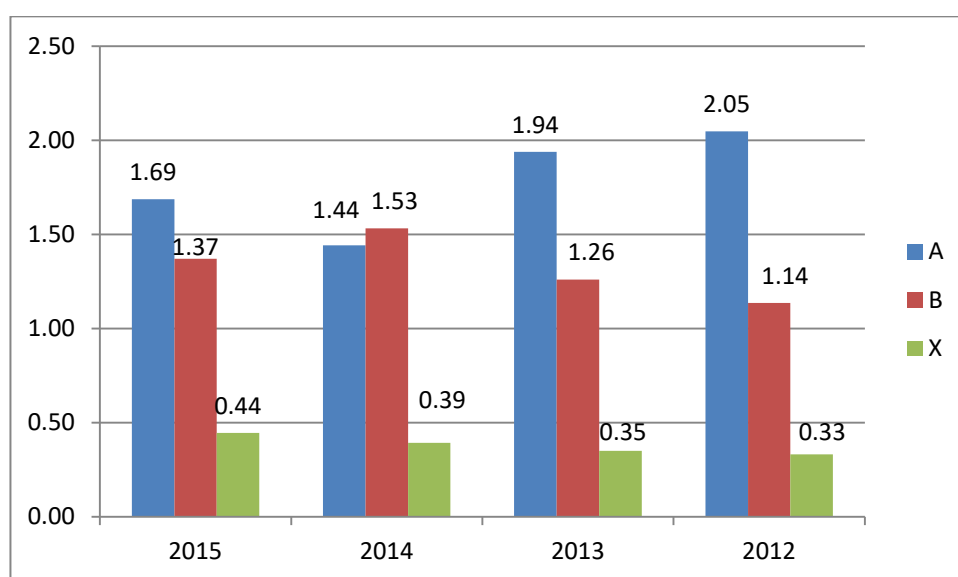
Veicot aprēķinus par uzņēmumu absolūto likviditāti un salīdzinot tos savā starpā (att.3.11) var novērot situāciju, ka uzņēmumi pārsvarā nerasniedz ieteicamās absolūtās likviditātes robežas 0,1-0,7 apmērā. Pēdējo divu gadu laikā, ļoti zema absolūtā likviditāte bijusi visiem trīs salīdzinātajiem uzņēmumiem un tas nozīmē, ka savas īstermiņa saistības ar esošajiem naudas līdzekļiem tie spēj dzēst ļoti nelielā apmērā. Tomēr jāņem vērā, ka uzņēmuma rīcībā esošo naudas līdzekļu daudzums var krasi mainīties, līdz ar to ietekmējot šo rādītāju. Tas arī novērojams uzņēmuma B gadījumā 2012.-2013.gadā un uzņēmuma A gadījumā 2013.gadā, kad naudas daudzums uzņēmumiem uz perioda beigām ir bijis vairāk salīdzinot ar citiem gadiem, līdz ar to uzlabojot absolūtās likviditātes rādītājus un iekļaujoties ieteicamajās robežās. Salīdzinot ar konkurentiem, uzņēmumam X šis likviditātes rādītājs ir ļoti zems visos pēdējos gados un spriežot pēc to īstermiņu kreditoru apjoma varētu secināt, ka uzņēmumam nav iespējams uzkrāt lielāku naudas līdzekļu daudzumu, jo maksimāli daudz brīvi pieejamos naudas līdzekļus tam nepieciešams atvēlēt īstermiņu saistību regulārai kārtošanai.

Lai uzlabotu šos rādītājus, uzņēmumi var pievērst uzmanību debitoru parādu vadīšanas politikai, mēģinot samazināt to aprites laiku un iegūtos naudas līdzekļus novirzot īstermiņu parādu segšanai, tādējādi palielinot savu absolūto likviditāti.

3.12Att. Ātrās likviditātes rādītāju salīdzinājums 2012-2015.gadā

Salīdzinot uzņēmumu ātrās likviditātes rādītājus, redzams, ka tie lielākajā daļā no gadījumu nesasniedz ieteicamo rādītāja līmeni, kurš ir 1, liecinot par to, ka uzņēmumi nespēj segt savus īstermiņa parādus ar tā saucamajiem ātri realizējamiem aktīviem. Uzņēmumiem B un X šis rādītājs pēdējo gadu laikā ir saglabājis salīdzinoši nemainīgs, kā rezultātā to spējas segt savas īstermiņa saistības nav īpaši uzlabojušas. Savukārt uzņēmumam A šis rādītājs pēdējos gados ir samazinājies tādējādi liecinot par īstermiņa saistību dzēšanas spēju samazināšanos, kam par iemeslu bija būtisks īstermiņa kreditoru apjoma pieaugums 2014.gadā. Viszemākais ātrās likviditātes rādītājs salīdzinājumā ar konkurentiem novērojams uzņēmumam X, raksturojot tā problēmas īstermiņu saistību kārtošanai salīdzinājumā ar tā konkurentiem.

3.13Att. Kopējās likviditātes rādītāju salīdzinājums 2012-2015.gadā

Pēc kopējās likviditātes rādītāja, var spriest par uzņēmuma maksātspēju. Uzņēmums par drošu tiek uzskatīts ja tā kopējās likviditātes rādītājs ir robežā no 1,5-2, tomēr literatūras avotos ir atrodamas, ka šī rādītāja pieļaujamā vērtība ir no 1-3. Ja salīdzina aprēķinātos kopējās likviditātes rādītājus uzņēmumu starpā, tad att.3.13 redzams, ka uzņēmumi A un B visu pēdējo gadu laikā atbilst šī rādītāja ieteiktajiem kritērijiem, līdz ar to tie spēs savas īstermiņa saistības pilnībā dzēst ar apgrozāmajiem līdzekļiem. Uzņēmumam X visa analizējamā perioda laikā ir bijušas problēmas ar šī rādītāja minimālā kritērija sasniegšanu. Ja šis rādītājs ir zem 1, tas liecina, ka uzņēmums nespēj segt pašreizējās saistības un darbojas neefektīvi, līdz ar to kreditoriem un investoriem tiek uzskatīts par riskantu uzņēmumu. Iemesls šādam zēmam rādītājam jau vairāku gadu garumā ir lielais īstermiņu kreditoru apjoms uzņēmumam, ko, iespējams, radījuši iepriekšējo gadu zaudējumi. Šāda situācija uzņēmumam rada lielu finansiālo risku, jo tā darbība pamatā atkarīga no īstermiņa kreditoriem.

Kopējās likviditātes rādītājs virs 3, var liecināt par to, ka uzņēmums savus apgrozāmos līdzekļus izmanto neefektīvi, bet kā var novērot att. 3.13 neviens no uzņēmumiem šo kritēriju nepārsniedz, līdz attiecībā uz uzņēmumiem A un B var to var secināt, ka tiem nav aktīvu vadības problēmas.

Uzņēmumu finanšu analīzes veikšana un to salīdzināšana ar nozares un konkurentu datiem ļauj uzņēmumam novērtēt savu finansiālo stāvokli attiecībā pret stāvokli nozarē, vai attiecībā pret konkurentiem.

Pēc šajā nodaļā veiktās analīzes darba autors var secināt, ka analizējamam uzņēmumam salīdzinājumā ar to konkurentiem ir radušās zināmas problēmas ar tā pašu kapitālu, likviditātes rādītājiem un aprites rādītājiem, kopumā liecinot par tā nestabilo finanšu situāciju. Atšķirībā no konkurentiem uzņēmums darbojas ar ierobežotākiem finanšu līdzekļiem, kā rezultātā, tam nepieciešams veikt ātrāku aktīvu apriti, lai nezaudētu savas pozīcijas konkurences cīņās. Turklāt kāda neparedzēta finansiāla satricinājuma gadījumā, piemēram, lielāka klienta zaudēšanas, vai tā bankrota gadījumā, uzņēmumam X tas var radīt papildus grūtības tā attīstībai atšķirībā no konkurentiem, kuriem ir stabils finansiālais stāvoklis, lai šāda veida satricinājumu spētu vieglāk pārvarēt. Salīdzinājumā ar konkurentiem, uzņēmums X nav spējies iekļauties nevienā no likviditātes rādītāju ieteiktajām robežām, kas nepārprotami liecina par apgrozāmo līdzekļu trūkumu, jo pārējie analizē iekļautie uzņēmumi, vismaz epizodiski ir spējuši tajos iekļauties, vai arī ir bijuši tuvāk noteiktajam minimumam. Attiecībā uz aprites rādītājiem darba autors var izcelt kreditoru saistību dzēšanas laiku, kas salīdzinājumā ar konkurentiem uzņēmumam X ir vairākas reizes lielāks, kas varētu liecināt par uzņēmuma nespēju laikus kārtot savas saistības. Aktīvu aprites koeficients uzņēmumam attiecībā pret to konkurentiem bija labāks, jo tam ir vismazākais aktīvu daudzums attiecībā pret apgrozījumu,

kuru, kā jau iepriekš minēts ir izraisījis negatīvais pašu kapitāls. Pārējos aprites koeficientos krasas atšķirības starp uzņēmumiem netika novērotas un pat dažos gadījumos tie bija visai līdzīgi. Rentabilitātes rādītājos bija novērojamas visai lielas atšķirības, gan uzņēmumu starpā, gan vērtējot katra uzņēmuma rādītāju dinamiku atsevišķi.

SECINĀJUMI

1. Uzņēmuma finansiālā stāvokļa analīzes galvenais mērķis ir noteikt tā pašreizējo finansiālo situāciju, izanalizējot iespējamās situācijas cēloņus un to sekas, analīzei izmantojot dažādu rādītāju aprēķināšanu.
2. Uz uzņēmuma finanšu stāvokļa analīzes pamata, tā vadība vai īpašnieki var pieņemt lēmumus, turpmākās uzņēmuma darbības efektivitātes uzlabošanai, attīstībai, kā arī pieņemt lēmumus, kuru rezultātā var izglābt uzņēmumu no bankrota, ja analīzē tiek konstatēts neatbilstošs finansiālais stāvoklis.
3. Uzņēmuma finanšu analīzes datus var izmantot ne tikai tā vadība un īpašnieki, bet arī plašs ieinteresēto personu loks, kam nepieciešama detalizētāka informācija par uzņēmuma stabilitāti, maksātspēju, rentabilitāti, attīstības dinamiku u.c. jautājumiem.
4. Lai spētu izdzīvot mūsdienu konkurences apstākļos, uzņēmuma vadībai ir jābūt informētai par situāciju nozarē, spējot reaģēt uz izmaiņām un viens no šīs informācijas avotiem ir arī konkurentu un nozares finanšu rādītāju datu salīdzināšana, lai spētu saprast cik uzņēmums ir konkurētspējīgs un kādas ir tā vājās vietas salīdzinot ar konkurentiem, pievēršot uzmanību to uzlabošanai, tādā veidā nostiprinot savas pozīcijas nozarē.
5. Veicot uzņēmuma ārējo finanšu analīzi, reizēm var iegūt nepilnīgu priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli, jo precīzas situācijas konstatēšanai var būt nepieciešama detalizētākā informācija, kas ir pieejama tikai uzņēmuma iekšējiem lietotājiem.
6. Analizējamā uzņēmuma X finansiālā situācija vērtējama kā nestabila, ko ir izraisījusi uzņēmuma vairāku iepriekšējo gadu neveiksmīgā saimnieciskā darbība, kuras rezultātā tam ir izveidojies negatīvs pašu kapitāls, līdz ar to tā darbības nodrošināšana ir atkarīga no kreditoriem.
7. Lielais īstermiņu kreditoru apjoms ir izraisījis uzņēmuma likviditātes problēmas, ko var novērot visos aprēķinātajos likviditātes rādītājos, līdz ar to uzņēmuma maksātspēja ir visai zema.
8. Pēdējo četru darbības gadu laikā uzņēmums ir spējis strādāt ar peļņu, kā rezultātā tam ir palielinājies pašu kapitāls, samazinājies īstermiņa kreditoru apjoms, nedaudz paaugstinot likviditātes rādītājus, tādējādi stabilizējot uzņēmuma finansiālo stāvokli un palielinot uzņēmuma bilances vērtību.
9. Uzņēmuma kopējās likviditātes dinamika pēdējo gadu laikā uzlabojas, tomēr tā joprojām parāda situāciju, ka uzņēmums nespēj segt savas īstermiņa saistības ar

- apgrozāmajiem līdzekļiem, tādējādi neizpildot vienu no bilances tā saucamajiem zelta likumiem.
10. Vēl vienu no bilances zelta likumiem kuru uzņēmums neizpilda ir tas kurš paredz ka uzņēmumam ar savu paša kapitālu jāspēj segt savus ilgtermiņa ieguldījumus.
 11. Uzņēmums pēdējo četru gadu laikā ir spējis nopelnīt 54 769 EUR, samazināt savu saistību apmēru par 35 791EUR un palielināt pašu kapitālu par 51 733EUR.
 12. Salīdzinot 2015.gadu ar 2012.gadu uzņēmums ir palielinājis neto apgrozījumu par 43,2%, bet pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas par 73,79%.
 13. Visievērojamākais pieaugums bilancē pēdējo gadu laikā, bija novērojams 2014.gadā pamatlīdzekļu postenī, kad salīdzinājumā ar gadu iepriekš tas pieauga par 485,67%, jeb par 21 452EUR.
 14. Uzņēmumam 2014.gadā izdevās palielināt apgrozījumu par 17,14%, tai pat laikā, tam izdevās samazināt debitoru parādu aprites laiku par 8 dienām, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, kas varētu liecināt par efektīvāku debitoru parādu vadības politiku.
 15. Uzņēmuma līdz šim veiksmīgākā finansiālā darbība ir novērojama 2014.gadā, kad tas guva lielāko peļņu savas darbības vēsturē, ievērojami palielinot savus rentabilitātes rādītājus, salīdzinājumā ar citiem periodiem.
 16. Uzņēmuma negatīvais kapitāls ir izraisījis situāciju, ka tam ar ierobežotākiem līdzekļiem nepieciešams nodrošināt pēc iespējas efektīvāku savu aktīvu izmantošanu, lai tas spētu nopelnīt pietiekami daudz finanšu līdzekļu kas nepieciešami saistību dzēšanai un uzņēmuma maksātspējas palielināšanai.
 17. Aprēķinā iegūto kreditoru parādu aprites dienu skaits, iespējams, norāda uz uzņēmuma X kavētiem maksājumiem saviem kreditoriem, ņemot vērā, ka šī rādītāja aprēķināšanai tika izmantots vidējās īstermiņa saistības, kas kā zināms ir līdz vienam gadam, bet iegūtie rezultāti parādīja, ka uzņēmumam saistību kārtošanai 2015.gadā bija nepieciešamas 582 dienas, kas ievērojami pārsniedz īstermiņa kreditoru raksturu.
 18. Uzņēmuma apgrozāmie līdzekļi pēdējo gadu laikā uz pārskata gada beigām ir palikuši salīdzinoši vienmērīgā daudzumā, kam par pamatu varētu būt tā ierobežotie finanšu līdzekļi.
 19. 2014.gadā uzņēmumam salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu ievērojami pieauga līdzekļu ieguldījums pamatlīdzekļos, kas varētu liecināt par uzņēmuma aktivitātes paplašināšanos.
 20. Salīdzinot uzņēmuma X peļņas vai zaudējuma pārskata struktūru var secināt, ka tam ir visai līdzīgas pārdoto produkciju ražošanas izmaksu īpatsvars attiecībā pret neto

apgrozījumu salīdzinājumā ar konkurentiem, savukārt tā pārdošanas izmaksu īpatsvars ir ievērojami lielāks par konkurentu izmaksām.

21. Uzņēmumam pēdējā gada laikā ir palielinājies krājumu aprites koeficients, kas nozīmē, ka tā krājumi gada laikā aprit ātrāk, kā iepriekšējā periodā.

PRIEKŠLIKUMI

1. Autors iesaka uzņēmuma īpašniekiem izskatīt iespēju pamatkapitāla palielināšanai, kas pilnībā vai vismaz daļēji kompensētu negatīvo pašu kapitālu, tādējādi palielinot līdzekļus uzņēmuma darbības nodrošināšanai un straujākai finansiālās stabilitātes uzlabošanai. Papildus ieguldītos līdzekļus, būtu nepieciešams novirzīt uzņēmuma īstermiņa saistību dzēšanai un apgrozāmo līdzekļu palielināšanai, kas palielinātu uzņēmuma likviditātes rādītājus un samazinātu kreditoru parādu aprites laiku, kas savukārt samazinātu uzņēmuma atkarību no aizņēmumiem līdzekļiem.
2. Uzņēmuma vadībai būtu nepieciešams pārskatīt pārdošanas izmaksas, jo to samazinājums vienlaikus nesamazinot peļņu uzņēmumam dotu papildus peļņu.
3. Ņemot vērā ka 2015.gadā uzņēmuma neto apgrozījums salīdzinot ar 2014.gadu samazinājās, bet pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas pieauga, uzņēmuma vadībai būtu jārunā ar saviem piegādātājiem par papildus atlaižu piešķiršanu to iegādātajām precēm, kā arī jāmeklē piegādātāji, kas spēj nodrošināt zemākas preču iegādes cenas, tādējādi nesamazinoties neto apgrozījumam dotu peļņu.
4. Ņemot vērā ierobežotos resursus, kas ir uzņēmuma X rīcībā, uzņēmumu vadībai būtu nepieciešams izskatīt iespējas debitoru aprites laika samazināšanai, pievēršot uzmanību to vadības politikai, piemēram, debitoriem piešķirot papildus atlaides, ja tie norēķinās īsākos termiņos. Ja uzņēmums spēs ātrāk atgūt līdzekļus no debitoriem, tos iespējams izmantot saistību dzēšanai.
5. Uzņēmumam vajadzētu uzlabot paša un aizņemtā kapitāla struktūru, ko var izdarīt palielinot uzņēmuma peļņu, vai pamatkapitālu kas uzlabotu tā uzticamību kreditoriem, investoriem un sadarbības partneriem un nepieciešamības gadījumā spētu piesaistīt līdzekļus uzņēmuma tālākai attīstībai.
6. Uzņēmumam būtu nepieciešams paaugstināt rentabilitātes rādītājus, ko var izdarīt ar neto apgrozījuma straujāku pieaugumu attiecībā pret izdevumiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. LR likums *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums* <http://likumi.lv/ta/id/277779-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likums> (skatīts 17.12.2016)
2. LR likums *Par grāmatvedību* <http://likumi.lv/doc.php?id=66460> (skatīts 17.12.2016)
3. **Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J.** Finanšu pārskatu analīze, Rīga: Latvijas Universitāte, 16.-17.lpp.
4. **Bragg S.M.**, Financial analysis A Business Decision Guide Second Edition, Lightning Source UK Ltd, Milton Keynes 2014. 511pp
5. **Collier M. P.** Accounting for managers, John Wiley & sons, LTD 2007. 87.lpp
6. **Januška M** Finanšu un grāmatvedības kontrole firmā, Merkūrijs Lat Rīga 2002. 115 lpp
7. **Kālis I.** Finanšu menedžments. Latvijas Universitāte. 2004. 153. Lpp
8. **Ludboržs A.** Apgrozāmā kapitāla vadīšana nelielos uzņēmumos, Lietišķās informācijas dienests, Rīga, 2007. 17.lpp
9. **Rurāne M.** Finanšu menedžments Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, Rīga. 2006. 294 lpp
10. **Rurāne M.** Finanšu pārvaldība Latvijas izglītības fonds . Rīga. 2007. 281 lpp
11. **Rurāne M.** Uzņēmuma finanšu vadība Turības mācību centrs . Rīga. 1997. 181 lpp
12. **Saksonova S.** Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā. Rīga. I.K. Info tilts. 105. Lpp
13. **Saksonova S.** Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes, Merkūrijs Lat 2006. 50. Lpp
14. **Šneidere R.** Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai, Rīga 2007, 93.lpp
15. **Zelgalve E.** Finanšu analīzes loma aizņēmēja kredītspējas novērtēšanā: LU-Rīga, 2002. 45 lpp.;
16. <https://www.lursoft.lv/uznemuma-izzina/?&code=000362875&pscode=WSAGXWCVRLBUHISXVXAKCHSSKGHPH> (skatīts 18.12.2016)
17. <http://www.liaa.gov.lv/en/trade/industry-profiles/food-industry> (skatīts 31.12.2016)
18. <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/metodologija/komersantu-komercsabiedribu-finansu-analizes-raditaji-36274.html> (skatīts 26.12.2016)
19. <https://www.lursoft.lv/lapsaext?act=URNACEFINK> (skatīts 26.12.2016)
20. <https://www.lursoft.lv/lapsaext?act=URNACEFINK> (skatīts 26.12.2016)

21. Uzņēmuma X mājas lapa (skatīts 18.12.2016)
22. Uzņēmuma A mājas lapa (skatīts 18.12.2016)
23. Uzņēmuma B mājas lapa (skatīts 18.12.2016)
24. Uzņēmumu A,B un X *Gada pārskati* www.jursoft.lv (skatīts 18.12.2016)

PIELIKUMI

1.pielikums

Uzņēmuma X bilances aktīvs no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
3.Iekārtas un mašīnas	19574	25557	4079	11160
4.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	674	312	337	879
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	20248	25869	4417	12039
1.Līdzdalība radniecīgo sabiedrību kapitālā	2888	2888	2888	2888
2.Aizdevumi radniecīgajām sabiedrībām	1423	1423	1423	1423
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	1500	-	-	-
V. ILGTERMIŅA FINANŠU IEGULDĪJUMI KOPĀ	5811	4311	4311	4311
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	26059	30180	8728	16350
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	116	116	117	115
2.Nepabeigtie ražojumi	-	-	-	-
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	18509	18424	18598	18647
5.Avansa maksājumi par precēm	80	184	85	48
I. KRĀJUMI KOPĀ	18705	18724	18800	18810
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	31945	24877	24241	26458
2.Radniecīgo sabiedrību parādi	26056	26056	26494	26051
4.Citi debitori	1053	1104	1150	0
7.Nākamo periodu izmaksas	-	-	-	0
III. DEBITORI KOPĀ	59054	52037	51885	52510
V. NAUDA (KOPĀ)	1640	3142	3813	1844
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	79399	73903	74499	73164
AKTĪVA BILANCE	105458	104083	83227	89514

2.pielikums

Uzņēmuma X bilances pasīvs no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	69720	69720	69721	69721
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	-78432	-11139	-12213	-15278
b) pārskata gada nesadalītā peļņa	17952	32707	1074	3063
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	-90760	-108712	-141418	-142493
3.Citi uzkrājumi	11438	11438	11437	11437
2. UZKRĀJUMI (KOPSUMMA)	11438	11438	11437	11437
4.Citi aizņēmumi	6283	12882	-	0

I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	6283	12882	-	0
4.Citi aizņēmumi	6598	6341	0	7994
5.No pircējiem saņemtie avansi	68	33	31	-
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	159424	175809	204656	205559
10.Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	9544	3039	6222	4859
11.Pārējie kreditori	2863	3253	2298	2158
15.Uzkrātās saistības	-	-	-	0
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	178497	188475	213207	220571
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	184780	201357	213207	220571
PASĪVA BILANCE	105458	104083	83227	89514

3.pielikums

Uzņēmuma X peļņas vai zaudējuma aprēķins no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
1.Neto apgrozījums	428838	441479	376886	299473
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	-300664	-292165	-252407	-173000
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	128174	149314	124479	126473
4.Pārdošanas izmaksas	-113485	-105266	-115177	-112588
5.Administrācijas izmaksas	-3846	-8521	-5727	-7733
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	9834	124	201	2170
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	-350	-569	-1162	-1096
12.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	-2375	-2375	-1538	-4163
14.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	17952	32707	1074	3063
17.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	17952	32707	1074	3063
22.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	17952	32707	1074	3063

4.pielikums

Uzņēmuma A bilances aktīvs no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
2.Ilgtermiņa ieguldījumi nomātajos pamatlīdzekļos	3983	5975	8261	9757
4.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	58733	82177	41178	51888
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	62716	88152	49439	61644

1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	62716	88152	49439	61644
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	169002	134157	62686	89213
I. KRĀJUMI KOPĀ	169002	134157	62686	89213
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	102667	132078	105882	87895
4.Citi debitori	538	4892	4003	6346
7.Nākamo periodu izmaksas	4177	3547	2560	1817
III. DEBITORI KOPĀ	107382	140517	112444	96058
V. NAUDA (KOPĀ)	8531	15201	35529	6073
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	284915	289875	210659	191344
AKTĪVA BILANCE	347631	378027	260098	252988

5.pielikums

Uzņēmuma A bilances pasīvs no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	4260	4269	4269	4269
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	76403	76403	76403	76403
b) pārskata gada nesadalītā peļņa	67088	54540	62320	56822
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	147751	135212	142992	137494
3.Citi uzkrājumi	2403	2406	2762	3722
2. UZKRĀJUMI (KOPSUMMA)	2403	2406	2762	3722
4.Citi aizņēmumi	28460	39437	5645	18264
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	28460	39437	5645	18264
4.Citi aizņēmumi	10500	14660	12555	19088
5.No pircējiem saņemtie avansi	753	598	-	-
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	134175	158893	78604	63955
10.Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	17031	18864	11231	5536
11.Pārējie kreditori	5842	6648	4612	2578
14.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	-	0	1699	1725
15.Uzkrātās saistības	716	1309	0	626
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	169017	200972	108700	93508
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	197477	240409	114345	111772
PASĪVA BILANCE	347631	378027	260098	252988

Uzņēmuma A peļņas vai zaudējuma aprēķins no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
1. Neto apgrozījums	973230	1014436	735263	583005
2. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	-691848	-736421	-494664	-377206
3. Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	281382	278015	240599	205798
4. Pārdošanas izmaksas	-118822	-130427	-85647	-84095
5. Administrācijas izmaksas	-78913	-85324	-74761	-55606
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	402	6025	0	1423
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	-1885	-4202	-3280	-467
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	0	3	0	646
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	-1135	-893	-1488	-1088
14. Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	81029	63197	75424	66612
17. Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	81029	63197	75424	66612
18. Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	-13941	-8657	-13103	-9789
22. Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	67088	54540	62320	56822

Uzņēmuma B bilances aktīvs no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
2. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un līdzīgas tiesības	1297	145	774	-
I. NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ	1297	145	774	-
4. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	39482	16233	24032	11915
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	39482	16233	24032	11915
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	40779	16378	24806	11915
3. Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	70695	91669	93271	60072
5. Avansa maksājumi par precēm	0	2149	20	-
I. KRĀJUMI KOPĀ	70695	93818	93291	60072
1. Pircēju un pasūtītāju parādi	31725	35085	27227	30936
4. Citi debitori	2046	1773	9	235

7.Nākamo periodu izmaksas	2204	2920	3648	2423
III. DEBITORI KOPĀ	35975	39778	30883	33594
V. NAUDA (KOPĀ)	3234	1526	20252	25782
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	109904	135122	144426	119449
AKTĪVA BILANCE	150683	151500	169232	131364

8.pielikums

Uzņēmuma B bilances pasīvs no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	21300	21343	21343	21343
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	41789	29177	4573	-11081
b) pārskata gada nesadalītā peļņa	5453	12569	24604	15654
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	68542	63089	50520	25916
4.Citi aizņēmumi	1699	0	3874	0
15.Atliktā nodokļa saistības	239	239	239	239
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	1938	239	4114	239
4.Citi aizņēmumi	10195	3875	7750	4333
6.Parādi piegādātājiem un darbuizpildītājiem	4735	4960	3559	5600
8.Parādi radniecīgajām sabiedrībām	51178	67684	89311	82628
10.Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	8888	7615	9953	9656
11.Pārējie kreditori	5207	4038	4025	2992
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	80203	88172	114598	105209
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	82141	88411	118712	105448
PASĪVA BILANCE	150683	151500	169232	131364

9.pielikums

Uzņēmuma B peļņas vai zaudējuma aprēķins no 2012.-2015.gadam

Rādītājs	2015 (EUR)	2014 (EUR)	2013 (EUR)	2012 (EUR)
1.Neto apgrozījums	473467	441930	482842	424157
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	-406694	-366408	-388899	-348222
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	66773	75522	93942	75934
4.Pārdošanas izmaksas	-40127	-42772	-43132	-42511
5.Administrācijas izmaksas	-16773	-16814	-16346	-14365
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	3059	359	359	359
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	-2239	-1876	-997	-1182

10.Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	539	3387	34	263
12.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	-4652	-2513	-4816	-726
14.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	6580	15293	29044	17772
16.Ārkārtas izmaksas	-	-	-	0
17.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	6580	15293	29044	17772
18.Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	-1127	-2724	-4439	-2550
19.Atliktais uzņēmuma ienākuma nodoklis	-	-	0	433
22.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	5453	12569	24604	15654

Bakalaura darbs „Uzņēmuma X finanšu analīze” izstrādāts LU Biznesa vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Andris Jēkabsons _____
(paraksts) (datums)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr.ekon., asoc. profesore Inna Romānova _____
(paraksts) (datums)

Recenzents: M.ekon., lektore Līga Leitāne _____
(paraksts) (datums)

Darbs iesniegts Finanšu katedrā _____

Dekāna pilnvarotā studiju metodiķe: Zoja Rjabeca _____

Darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījumu komisijas sēdē

_____ prot. Nr. _____ vērtējums _____

Komisijas sekretāre: _____
(vārds, uzvārds) (paraksts)